

RAPORT Z DZIAŁALNOŚCI MUZEUM II WOJNY ŚWIATOWEJ W GDAŃSKU ZA ROK 2021

Muzeum II Wojny Światowej

ISBN 978-83-65957-48-1

SPIS TREŚCI

WSTĘP DYREKTORA	6
KALENDARIUM	8
I. BUDUJEMY MUZEUM WESTERPLATTE i WOJNY 1939	12
PRACE NAD WYSTAWĄ GŁÓWNĄ W MWiW 1939	13
DZIAŁANIA INWESTYCYJNE	14
II. CHRONIMY DZIEDZICTWO KULTURY	16
KONSERWACJA	19
ARCHEOLOGIA	20
III. POSZERZAMY WIEDZĘ I DBAMY O PAMIĘĆ	22
NAUKA	23
WYDAWNICTWO	24
WYSTAWY	26
DOKUMENTACJA FILMOWA	28
BIBLIOTEKA MUZEALNA	29
IV. CZYNIMY HISTORIĘ CIEKAWĄ I WAŻNĄ DLA MŁODYCH	30
EDUKACJA	31
MŁODZIEŻOWA RADA MUZEUM	33
V. KSZTAŁTUJEMY WRAŻLIWOŚĆ POZNAWCZĄ I KULTUROWĄ	34
WYDARZENIA KULTURALNE	35
KINO MUZEUM	37
VI. WYKORZYSTUJEMY NAJNOWSZE TECHNOLOGIE, BY OPOWIEDZIEĆ O HISTORII	38
KOMUNIKACJA INTERNETOWA	39
CYFROWE PROJEKTY EDUKACYJNE	40
WEJŚCIE W HISTORIĘ	41
CYKLE HISTORYCZNE	42
SPACERY EDUKACYJNE	43
GDAŃSKI KURIER MUZEALNY	44
RZECZNIK PRASOWY	45
VII. WSPÓŁPRACUJEMY NA ARENIE MIĘDZYNARODOWEJ	46
WORLD BATTLEFIELD MUSEUMS FORUM	49
VIII. WSPIERAMY INICJATYWY SPOŁECZNE I PRZEDSIĘWZIĘCIA PIELĘGNUJĄCE PAMIĘĆ O II WOJNIE ŚWIATOWEJ	50
PATRONATY, PARTNERSTWO, POMOC W ORGANIZACJI	51
IX. DBAMY O GOŚCI MUZEUM	52
MARKETING I SPRZEDAŻ	53
X. O NAS	54

WSTĘP DYREKTORA

2021

W 2021 r. nie malała dynamika wielorakich aktywności merytorycznych Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Wystawy, lekcje muzealne, spotkania naukowe, koncerty, projekcje czy spektakle wypełniły każdy miesiąc. Z ich treścią zapoznało się kilkaset tysięcy osób. Na drugim planie trwała żmudna praca działów Zbiorów, Konserwacji Zabytków, Archeologicznego, Dokumentacji Filmowej, dzięki którym zbiory Muzeum nieprzerwanie rosły i były otoczone profesjonalną opieką. Pracownicy techniczni, Działu Prawno-Administracyjnego, Księgowego i Sprzedaży zapewнили nam możliwość wykonywania zadań stricte merytorycznych kojarzonych z każdą muzealną instytucją kultury. O naszej pracy na bieżąco informowała opinię publiczną rzecznik Muzeum i pracownicy Działu Komunikacji.

Do pewnego momentu o biegu spraw decydował dyrektor Karol Nawrocki. Późną wiosną postanowił ubiegać się o stanowisko prezesa Instytutu Pamięci Narodowej. Przygotowanie do konkursu oraz wszystkie etapy postępowania zajęły poważną część jego uwagi. Stąd wczesnym latem większość obowiązków dyrektorskich związanych z bieżącą pracą Muzeum spoczęła na barkach jego zastępców – moich i Waldemara Szulca. Powierzenie dr. Nawrockiemu misji kierowania IPN 23 lipca skutkowało decyzją kadrową ministra kultury i dziedzictwa narodowego z dnia następnego o wyznaczeniu mnie na pełniącego obowiązki dyrektora Muzeum. Prezesa Nawrockiego wsparło w jego nowym miejscu służby dla kraju grono dawnych współpracowników, co oznaczało istotne zmiany w zespole naszej placówki. Obowiązki kilkunastu koleżanek i kolegów, którzy odeszli do Warszawy, przejęli w części ludzie związani z naszą instytucją – od dawna, a częściowo nowo zatrudnieni.

Mimo kadrowych zawirowań misja naszego Muzeum była konsekwentnie wykonywana przy życzliwym wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz innych instytucji. Niezmienne pozostały dwa priorytety: po pierwsze, optymalne wykorzystanie możliwości głównej siedziby Muzeum do opowiadania o kataklizmie II wojny światowej; po drugie, budowa nowego muzeum plenerowego na Westerplatte. Jak z tego wynika, wprawdzie za sterem stanął nowy dyrektor, ale jednostka płynęła wytyczonym wcześniej kursem. Raport mówi o tym, jak wiele udało się nam – jako zespołowi – osiągnąć.

dr hab. Grzegorz Berendt, prof. UG
Dyrektor Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

STYCZEŃ

- 9.01 „Charytatywne kolędowanie z Arką Noego”
- 13.01 Przedłużenie Ogólnopolskiej Zbiórki Ekspонатów na 2021 r.
- 15.01 Podpisanie umowy o współpracy z Gdańskim Klubem Sportowym Gedania 1922

LUTY

- 5.02 Ponowne otwarcie Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku
- 5.02 „Wejście w historię” - pozostałości butów kpr. Bronisława Peruckiego – obrońcy Westerplatte
- 19.02 Spotkanie dyrekcji z przewodnikami z okazji Międzynarodowego Dnia Przewodników Turystycznych
- 26.02 „Wejście w historię” - przedmioty należące do Jachny
- 27.02 Koncert Piosenki z partyzanckiego notosu „Leszka” i „Lufy”

MARZEC

- 1.03 Koncert słowno-muzyczny „Grypsy z celi śmierci”
- 3.03 Wizyta przewodniczącego NSZZ „Solidarność” w Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku
- 12.03 Konferencja prasowa – przedstawienie planów związanych z budową Muzeum Westerplatte i Wojny 1939
- 16.03 Ekshumacja szczątków pochowanych na Cmentarzu Poległych Obrońców Westerplatte, konferencja prasowa o niespodziewanych wynikach ekshumacji

KWIECIEŃ

- 11.04 „ODnowa” – koncert z okazji 120. rocznicy urodzin Mariana Hemara
- 23.04 Gala Rocky Boxing Night - upamiętnienie Tadeusza „Teddy’ego” Pietrzykowskiego
- 23.04 Wystawa „Tadeusz Pietrzykowski – wojownik o duszy artysty” w Olivia Star

MAJ

- 7.05 „Wejście w historię” - bluza mundurowa battledress P. 37
- 2.05 Dzień Flagi RP z Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku – akcja #mojaflaga
- 4.05 Wydanie płyty „ODnowa” z muzyką do słów Mariana Hemara
- 11.05 Odsłonięcie reliktu wartowni nr 5 podczas prac wykopalskowych
- 15.05 Otwarcie wystawy czasowej „Tadeusz Pietrzykowski – wojownik o duszy artysty” w MIIWŚ
- 31.05 Ambasador Mołdawii z wizytą na Westerplatte

CZERWIEC

- 13.06 6. urodziny „Ptasiego Radia” na Westerplatte
- 23.06 Ogólnopolski Szczyt Energetyczny – debata „Współczesny biznes a odpowiedzialność społeczna”
- 26.06 Festiwal Decalogue – „10 Prosty Słów!”

LIPIEC

12.07 Historyczne półkolonie

19.07 Inauguracja międzynarodowego projektu memoratywno-
-edukacyjnego „Szlak nadziei”

SIERPIEŃ

1.08 Obchody 77. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego |
Koncert „Artyści na barykadach”

13.08 „Wejście w historię” broń strzelecka
Wojska Polskiego w 1939 r.

27.08 Wystawa „1945–2022. Dzieje krzyża na Westerplatte”
w bazylice św. Brygidy w Gdańsku

28.08 Uroczystości upamiętniające Danutę Siedzikównę
i Feliksa Selmanowicza w 75. rocznicę śmierci

WRZESIEŃ

1.09 Obchody 82. rocznicy wybuchu II wojny światowej

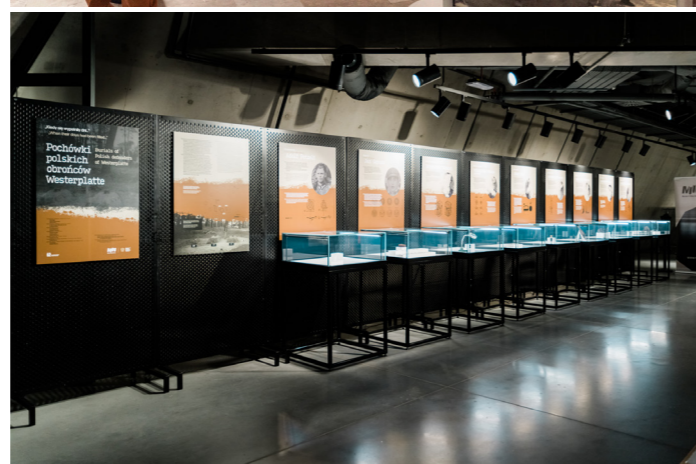
1.09 Wręczenie not identyfikacyjnych obrońców Westerplatte

1.09 Wernisaż wystawy «Kiedy się wypełniły dni...» Pochówki
polskich obrońców Westerplatte”

9.09 Konferencja popularnonaukowa „Bez przedawnienia –
prawda i pamięć o zbrodni pomorskiej i obławie augustowskiej”

22.09 Wyróżnienie dla Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku
w 41. konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2020

23.09 Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Jakim prawem stała
II RP?”

PAŹDZIERNIK

5.10 Konferencja popularnonaukowa „Losy nauczycieli polskich
w czasie II wojny światowej: ogląd historyczno-prawny
i współczesne wyzwania pedagogiczne”

7.10 „Spotkania z historią” promocja książki Macieja Jana
Mazurkiewicza „Ludobójstwo Niemiec na narodzie polskim
(1939–1945). Studium historycznoprawne”

22.10 Otwarcie wystawy „Stosunki polsko-estońskie 1918–1939
w świetle estońskich archiwaliów”

LISTOPAD

4.11 „Spotkania z historią” promocja książki Karola
Polejowskiego „O Polskę wolną i czystą jak łąza”

4.11 „Wejście w historię” – prezentacja rzeczy osobistych
Maksymiliana Kuffla

11.11 Obchody Narodowego Święta Niepodległości

11.11 Uroczyste ogłoszenie wyników konkursu graficznego
#ObrońcyNiepodległej

11.11 Uroczysta gala wręczenia nagród w II edycji konkursu „Pro
bono Poloniae”

28.11 Koncert „Panny Wyklęte”

GRUDZIEŃ

3-4.12 Pomorskie Forum Wolontariatu w Muzeum II Wojny
Światowej w Gdańsku

I. BUDUJEMY MUZEUM WESTERPLATTE i WOJNY 1939

PRACE NAD WYSTAWĄ GŁÓWNA W MWiW1939

W ramach realizowanej inwestycji budowy plenerowego Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 r. od jesieni 2019 r. prace były nadzorowane przez zespół ds. inwestycji na Westerplatte. Z czasem z jego składu wyłoniono liderów, wokół których rozbudowano zespół opracowujący merytorycznie zagadnienia wystawiennicze przyszłego Muzeum. W 2021 r. zespół zebrał się łącznie na 14 spotkaniach. Udało się na nich uzupełnić informacje potrzebne do poszczególnych paneli stanowiących trzon narracyjny ścieżki zwiedzania muzeum plenerowego. Dalsze prace w związku z prowadzeniem procesu inwestycji dla elementów będących integralną częścią Muzeum stanowiąc będą główny element podczas realizacji całego projektu wystaw MWiW1939.

Najistotniejszym zadaniem było opracowanie scenariusza wystawy archeologicznej w budynku elektrowni dawnej Wojskowej Składnicy Tranzytowej. Przez cały 2021 r. dokument ten został poddany redakcji i recenzji oraz stanowi wkład do przygotowanego konkursu na koncepcję wystawy. Udało się opracować spójną narrację wystawy opowiadającą historię powstania Westerplatte wraz z jego obecnym wyglądem. To jednak funkcjonowanie, a przede wszystkim walki i zniszczenie WST w trakcie 1939 r. stanowią podstawę planowanej narracji.

W ramach zadań związanych z realizacją inwestycji pod kątem merytorycznym zespół współpracuje z Działem Inwestycyjnym Muzeum, który jest realizatorem programu inwestycji (ustalonego i wdrażanego we współpracy z MKiDN). Zespół wykonał całościowe opracowanie zagadnień stanowiących wkład merytoryczny dla całego przedsięwzięcia na poziomie koncepcyjnym. Obejmuje ono następujące elementy, którymi zajmują się grupy robocze:

- budynek obsługi ruchu turystycznego (BORT);
- budynek zawiadowcy stacji;
- magazyn nr 1;
- magazyn nr 8 i 9 (placówka „Fort” + magazyny nr 10-12);
- cmentarz, willa oficerska (relikty), wartownia nr 5 (relikty – fosa archeologiczna);
- koszary;
- pawilon, w którym swoje miejsce znajdzie wystawa główna, opowiadająca o polskim doświadczeniu w kontekście kampanii polskiej 1939 r., oraz dodatkowa osobna sekcja poświęcona westerplaczczykom, która pozwoli m.in. na zebranie wiedzy o westerplaczczykach w postaci repozytorium związanego z Obrońcami Westerplatte;
- elektrownia – wykonane w osobnym zadaniu od 2020 r.;
- ścieżka zwiedzania – element, który spaja wszystkie punkty przyszłego Muzeum; historia pola bitwy to dodatkowe zagadnienie związane z formami oprowadzania gości oraz sposobami zabezpieczeń i ucztylnień.

W 2021 r. podjęto wiele działań w zakresie budowy Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 – oddziału Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku mających na celu rozwój inwestycji.

W sprawie terenów pod inwestycję uzyskano: ostateczną decyzję wojewody zezwalającą na realizację prac przedinwestycyjnych na działce nr 25/2 oraz na realizację prac inwestycyjnych na działce nr 3/5 na Westerplatte (w zakresie budowy ogrodzenia), przynajmniej ona także MIIWŚ prawo do dysponowania gruntem na cele budowlane.

Podpisano umowę użytkowania działki nr 25/2 z Urzędem Miejskim w Gdańsku, w formie aktu notarialnego, na podstawie której Muzeum dysponuje gruntem na cele budowlane. Nastąpiło protokolarne przejęcie działki wraz z infrastrukturą i obiektami budowlanymi, w tym m.in. z czynną

DZIAŁANIA INWESTYCYJNE

stacją transformatorową. Dzięki temu Muzeum zyskało niezależne źródło zasilania w energię elektryczną na potrzeby prowadzenia inwestycji oraz docelowego funkcjonowania oddziału na Westerplatte.

Rozpoczęto prace w zakresie przebudowy cmentarza wraz z uczytelnieniem relikwów wartowni nr 5 i willi oficerskiej obejmujące przeprowadzenie negocjacji z wolnej ręki i podpisanie umowy na projekt przebudowy cmentarza na Westerplatte wraz z uczytelnieniem relikwów. Uzyskano zatwierdzenia projektu budowlanego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, a także uruchomiono prace projektowe (faza: projekt wykonawczy/techniczny).

Dokonano rozbiórki istniejącego cmentarza na Westerplatte w ramach przygotowania terenu do prac archeologicznych. Zorganizowano proces ekshumacji mjr. Sucharskiego i kpr. Kowalczyka, w tym dokonano uzgodnień i uzyskano stosowne zezwolenia od wojewody, a także zapewniono firmę wykonującą ekshumacje. Przygotowano i ogłoszono przetarg na roboty budowlane.

Wykonano prace w zakresie modernizacji budynku elektrowni z adaptacją wnętrz do celów wystawienniczych oraz z zagospodarowaniem terenu działki nr 3/5 i z budową ogrodzenia, w tym stworzono dokumentację projektową na ogrodzenie działki nr 3/5 na Westerplatte. Uzyskano zatwierdzenie projektu budowlanego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Ogłoszono przetarg na roboty budowlane w zakresie ogrodzenia działki nr 3/5 (po dwukrotnym ogłoszeniu przetarg anulowano z uwagi na brak ofert spełniających warunki udziału – ogrodzenie zostanie wykonane łącznie z pozostałym zakresem prac). Podpisano umowę na projekt modernizacji budynku elektrowni z zagospodarowaniem terenu oraz uzyskano zatwierdzenie projektu budowlanego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Uzyskano również ostateczne decyzje wojewody na realizację inwestycji (w zakresie prac przedinwestycyjnych) na kolejnych działkach na Westerplatte: nr 20, 24, 26 i 27.

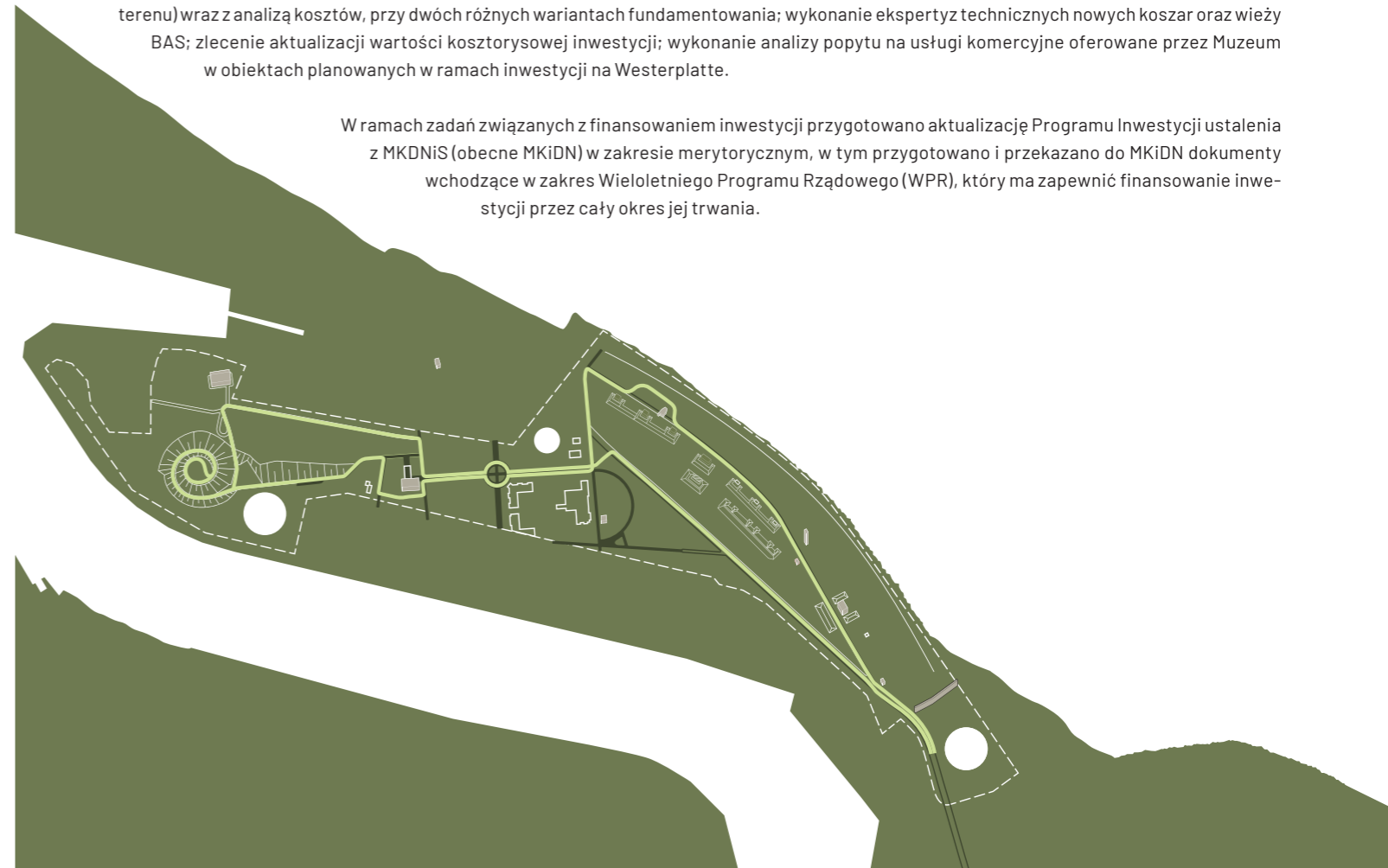
Przeprowadzono prace w zakresie przebudowy parkingu „plażowego” oraz budowy budynku obsługi ruchu turystycznego, w tym: opracowano analizy zapotrzebowania przestrzeni parkingowych dla zwiedzających dla nowo projektowanego Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 wraz z szacunkową wyceną realizacji czterech wariantów parkingu.

Sfinalizowano wielomiesięczne negocjacje i podpisano z Zarządem Morskiego Portu Gdańsk umowę przedwstępnej dzierżawy terenu pod budowę parkingu na Westerplatte oraz umowę na dokumentację projektową w zakresie przebudowy parkingu „plażowego”, a także budowy

budynku obsługi ruchu turystycznego na Westerplatte. Obecnie trwają prace projektowe (faza – projekt koncepcyjny).

Wykonano prace przygotowawcze do konkursu architektonicznego na koncepcję projektową całej inwestycji na Westerplatte, w tym: opracowanie kart budynków oraz kart pomieszczeń w pawilonie głównym; opracowanie i uzgodnienie z poszczególnymi działkami MIIWŚ oraz z dyrekcją zestawienia planowanej powierzchni w pawilonie głównym; wystąpienie do wojewódzkiego konserwatora zabytków z wnioskiem o wydanie zaleceń konserwatorskich dla inwestycji; opracowanie wielobranżowego programu funkcjonalno-użytkowego; prace nad formalną dokumentacją do konkursu architektonicznego – regulaminem konkursu wraz z załącznikami; współpraca w tym zakresie ze Stowarzyszeniem Architektów Polskich SARP Wybrzeże; wykonanie badań geotechnicznych pod budynek pawilonu głównego oraz pod nową drogę dojazdową; opracowanie koncepcji posadowienia pawilonu dla dwóch opcji (budynek zagłębiony całkowicie pod ziemią oraz wystający na 4 m ponad poziom terenu) wraz z analizą kosztów, przy dwóch różnych wariantach fundamentowania; wykonanie ekspertyz technicznych nowych koszar oraz wieży BAS; zlecenie aktualizacji wartości kosztorysowej inwestycji; wykonanie analizy popytu na usługi komercyjne oferowane przez Muzeum w obiektach planowanych w ramach inwestycji na Westerplatte.

W ramach zadań związanych z finansowaniem inwestycji przygotowano aktualizację Programu Inwestycji ustalenia z MKDniS (obecne MKiDN) w zakresie merytorycznym, w tym przygotowano i przekazano do MKiDN dokumenty wchodzące w zakres Wieloletniego Programu Rządowego (WPR), który ma zapewnić finansowanie inwestycji przez cały okres jej trwania.

II. CHRONIMY DZIEDZICTWO KULTURY

ZBIORY

W ramach opieki nad dziedzictwem kulturowym, w codziennej działalności, wykorzystujemy ponad 700 m² powierzchni magazynowych. Dzięki prowadzonej akcji „Przyjmijemy Twoją Historię”, w 2021 r. zgromadziliśmy 1919 eksponatów od 90 darczyńców i oferentów. Ogólna liczba zbiorów na koniec 2021 r. to 59 564 eksponatów, w tym: 30 260 to zakupy, 26 771 to dary, a 2533 to depozyty. W ramach udostępniania zbiorów wykonaliśmy 55 kwerend. Udzieliliśmy 16 instytucjom i osobom prywatnym licencji na wykorzystanie naszych zbiorów. Łącznie udostępniiliśmy 138 zdjęć i skanów dokumentów. W celu utrwalaania pamięci o zabytkach i zachowania ich w formie cyfrowej, w ramach działu funkcjonuje pracownia, w której wykonano dokumentację fotograficzną 722 eksponatów.

DARY

1. Kolekcja 15 drzeworytów o tematyce patriotycznej i religijnej wykonanych przez ppor. Zygmunta Pazdę w niewoli jenieckiej w latach 1942–1944. Pazda w czasie kampanii polskiej brał udział w obronie Warszawy. Po kapitulacji trafił do niewoli niemieckiej, a od 1940 r. przebywał w oflagu IIC Woldenberg. Zbiory MIIWŚ/dar Andrzeja Pazdy.
2. Brytyjska bluza mundurowa battledress należąca do chor. Jana Szczepańskiego z 5. Batalionu Strzelców Karpackich. Szczepański brał udział w kampanii polskiej, dostał się do niewoli sowieckiej i został wywieziony w głąb ZSRS, po czym wstąpił do Armii Polskiej. Następnie służył w szeregach 2. Korpusu. Zbiory MIIWŚ/dar Adama Wojtasika i Andrzeja Mączyńskiego.
3. Przedmioty osobiste Maksymiliana Kuffla zamordowanego przez Niemców jesienią 1939 r. w Tczewie. Zegarek z dewizką, złote okulary z futerałem, różaniec i zapalniczka, które miał przy sobie w chwili śmierci, zostały umieszczone przez rodzinę w szklanej szkatułce. Zbiory MIIWŚ/Dar Barbary Holstein z d. Kozikowskiej i Tomasza Kozikowskiego.
4. Meksykańska torebka należąca do Weroniki Myłymuch, która w 1940 r. wraz z córką, została deportowana w głąb Związku Sowieckiego. Weronika i Regina Myłymuch wyostały się z ZSRS z armią Andersa. W 1943 r. znalazły czasowe schronienie w Meksyku, w hacjendzie Santa Rosa przeznaczonej dla polskich uchodźców. Zbiory MIIWŚ/dar Krzysztofa Żmii.

ZAKUPY

5. Tropikalna bluza mundurowa należąca do ppłk. Włodzimierza Samiry, oficera 2. Korpusu Polskiego. Jesienią 1939 r. został aresztowany przez NKWD. Po uwolnieniu od października 1941 r. uczestniczył w formowaniu oddziałów pancernych w Armii Polskiej w ZSRS. W czasie służby w 2. Korpusie Polskim był autorem projektu utworzenia dywizji pancernej. W kwietniu 1944 r. został dowódcą 9. wysuniętego szwadronu dostawy czołgów wchodzącego w skład 2. Brygady Pancernej. Zbiory MIIWŚ.
6. Sprzęt będący na wyposażeniu jednostek łączności Wojska Polskiego w okresie międzywojennym. Bębny do kabla w komplecie ze zwijakiem umożliwiały rozwijanie i zwijanie linii telefonicznych. Natomiast słupopązy służyły do wspinania na słupy telegraficzne i energetyczne. Zbiory MIIWŚ.
7. Kolekcja czarno-białych fotografii i filmy do aparatu, na których nielegalnie i w ukryciu przed Niemcami utrwalono wysiedlenie Żydów z Chmielnika. Ludność żydowska zamieszująca Chmielnik została w większości zamordowana w obozie zagłady w Treblince jesienią 1942 r. Zbiory MIIWŚ.
8. Pamiątkowy album fotograficzny wykonany przez podkomendnych dla mjr. Stefana Niemiro, komendanta kwatery głównej Armii Polskiej na Wschodzie, a następnie dowódcy kwatery głównej 2. Korpusu Polskiego. Zbiory MIIWŚ.

PRZEKAZY:

9. Niemiecki pistolet walther z magazynkiem. Zbiory MIIWŚ/Przekaz komisariatu policji w Ustce.

KONSERWACJA

W 2021 r. prace związane z opieką nad zbiorami były realizowane w trzech obszarach działalności:

- konserwacji prewencyjnej;
- organizacji pracowni konserwacji;
- właściwej konserwacji obiektów muzealnych.

Konserwacja prewencyjna obejmowała stały nadzór nad stanem zachowania muzealiów, warunkami środowiskowymi w magazynach i na salach ekspozycyjnych, nadzór nad transportem obiektów zabytkowych do i ze zbiorów MIIWŚ, w tym sporządzanie niezbędnych opinii konserwatorskich.

Pracownicy działu brali udział w przygotowaniu listów Tadeusza Pietrzykowskiego na wystawę czasową. Sporządzali niezbędne opinie konserwatorskie obiektów wypożyczonych, depozytów i przedmiotów nienadających się do wprowadzenia do zbiorów MIIWŚ.

W 2021 r. przeprowadzono przegląd zabytków w magazynie obiektów papierowych, typując przedmioty do określonych zabiegów konserwatorskich.

We współpracy z Działem Zbiorów przygotowano i przetransportowano do dezynfekcji w komorze fumigacyjnej 2646 obiektów wykonanych z papieru, skóry, tkaniny czy drewna. Kontynuowano prace związane z organizacją pracowni konserwacji. Wiosną uruchomiono urządzenia do obróbki strumieniowo-ściernej (1). Dzięki temu możliwe stało się przystąpienie do oczyszczania powierzchni mocno skorodowanych przedmiotów wykonanych ze stali, pochodzących głównie z wykopalisk archeologicznych.

Oprócz tego podejmowano interwencje konserwatorskie polegające na oczyszczeniu niektórych wielkogabarytowych obiektów lub ich części na wystawie stałej (wagon kolejowy, samochód, motocykl).

1.

4.

2.

5.

7.

8.

3.

6.

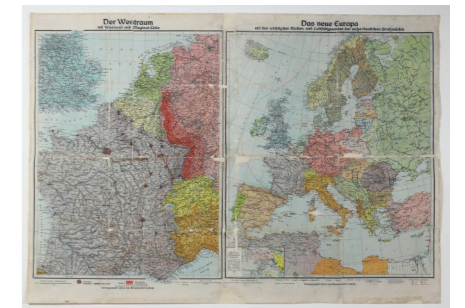
9.

1. Zestaw urządzeń (kabina z filtrem) do obróbki strumieniowo-ściernej.

2. Mapa. Stan zachowania przed podjęciem prac konserwatorskich

3. Mapa. Stan zachowania po konserwacji

Pracownicy Działu Konserwacji wzięli także udział w warsztatach „Zastosowanie mobilnych, analitycznych urządzeń w obszarze dziedzictwa kulturowego” w Narodowym Muzeum Morskim w Gdańsku oraz w konferencji pt. „Zabytki multitechnologiczne. Badania, konserwacja, ekspozycja”, zorganizowanej na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

ARCHEOLOGIA

W ramach realizowanej inwestycji przez cały 2021 r. przeprowadzono VII i VIII etap intensywnych badań archeologicznych na terenie dawnej Wojskowej Składnicy Tranzytowej na półwyspie Westerplatte.

Willa oficerska

Podczas VII i VIII etapu badań archeologicznych oraz w ramach prac przy inwestycji i nadzorów nad pracami saperskimi:

- szczegółowo przebadano (badania archeologiczne) 1141,4 m² powierzchni;
- zrealizowano prace saperskie i towarzyszące im poszukiwania zabytków pod nadzorem archeologicznym na obszarze 66 307 m²;
- zrealizowano badania geofizyczne na terenie 145 655 m².

Podczas badań i poszukiwań znaleziono 7378 zabytków (z czego 147 po zadokumentowaniu przekazano do utylizacji saperom). Wśród nich znajdowały się przedmioty pochodzące z okresu od XVII w. do okresu współczesnego, m.in.: kule armatnie i muszkietowe, monety bite od końca XVII w. po okres PRL, ceramika stołowa, kuchenna, budowlana z okresu funkcjonowania kurortu oraz pochodzące z tego okresu zabawki (1), elementy biżuterii i wyposażenia mieszkań.

1. Ołowiany żołnierz - zabawka z okresu istnienia kurortu

Z okresu funkcjonowania i obrony WST znaleziono elementy polskiego umundurowania (guziki, orzełki czapkowe), uzbrojenia (granat wz. 31, fragmenty magazynka i podajnika rkm browning wz 28, skrzynkę amunicyjną ckm browning, łuski karabinowe) (2). Znaczną część z tych przedmiotów znaleziono w Wartowni nr 5 lub jej okolicy. Z tego obszaru pochodzą również fragmenty niemieckiej bomby lotniczej SC50, która zniszczyła wartownię.

Podczas prac saperskich znaleziono i zutylizowano: 637 przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych (wśród nich 1 bomba lotnicza o kilotonażu 50 kg, 23 pociski artyleryjskie (kaliber od 20 do 150 mm), 6 pocisków moździerzowych, 6 granatów, 12 zapalników).

W okresie od 16 marca do 28 kwietnia 2021 r. oczyszczono z materiałów niebezpiecznych obszar o powierzchni 66 307 m², (działka 25/2-59 900 m², działka 3/5-6407 m²). Pracom towarzyszyły poszukiwania zabytków przy użyciu detektorów metali pod nadzorem archeologicznym oraz sondażowe badania archeologiczne, podczas których szczegółowo przebadano 81,3 m² (7 wykopów sondażowych: 1-7). Sondażowe badania archeologiczne miały na celu rozpoznanie terenu pod kątem przyszłych badań archeologicznych.

2. Polskie łuski z placówki Fort z walk wrześniowych 1939 znalezione podczas poszukiwań zabytków

Rezultatem było odnalezienie i utylizacja 637 przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych. oraz pozyskanie 1280 zabytków, w tym 1194 zabytków wydzielonych.

Ponadto w trakcie prac zlokalizowano m.in. stanowiska strzeleckie z września 1939 r.: polskie na placówce „Fort” i niemieckie w pobliżu wałów ziemnych magazynu amunicyjnego 3 oraz dwa niemieckie stanowiska strzeleckie i okopy z 1945 r., a także odsonięto relikty murów magazynu amunicyjnego nr 8 oraz przebadano nasyp wału pruskiego stanowiska dowodzenia artylerią nadbrzeżną, obiekty związane z powojennymi pracami przy nabrzeżu oraz być może przesuwaniami wartowni nr 1.

W 2021 r. były również prowadzone badania geofizyczne (3). Użyto do nich georadaru oraz magnetometru. Ich celem było uzyskanie informacji o położeniu i rozmiarach niewidocznych (podziemnych) relikwów budynków znajdujących się niegdyś na Westerplatte, lejów po bombach i pociskach artyleryjskich, a także innych obiektach archeologicznych oraz lokalizacja i rozpoznanie obiektów ferromagnetycznych potencjalnie niebezpiecznych (np. niewybuchów), a zalegających pod powierzchnią gruntu na głębokościach przekraczających zasięg standardowych prac saperskich. Ponadto wykonano skanowanie 3D budynków związanych z WST.

W okresie od 22 marca do 11 czerwca 2021 r. przebadano obszar o powierzchni 52 870 m² na działce 68. Zeskanowano również laserem 3D budynek nowych koszar, część naziemną wartowni nr 3 oraz wykonano 12 odwiertów geologicznych.

W okresie od 6 października do 22 grudnia 2021 r. przebadano obszar o powierzchni 92 785 m² (dz. nr 25/2-84050 m², dz. nr 24-2740 m², dz. nr 26-5995 m²) oraz wykonano skanowanie laserem 3D części naziemnej pruskiego fortu z 1911 r., pełniącej we wrześniu 1939 r. funkcję placówki „Fort”.

3. Badania geofizyczne

16 marca – dokonano ekshumacji szczątków mjr. Henryka Sucharskiego oraz szczątków pochowanych jako kpr. Andrzej Kowalczyk z Cmentarza Poległych Obrońców Westerplatte.

1 kwietnia – dokonano ekshumacji szczątków dwóch osób z Cmentarza Srebrzysko z miejsca wskazywanego jako miejsce pochówku kpr. Kowalczyka.

III. POSZERZAMY WIEDZĘ I DBAMY O PAMIĘĆ

NAUKA

Grafika cyklu „Spotkania z historią” promująca książkę Macieja Jana Mazurkiewicza „Ludobójstwo Niemiec na narodzie polskim (1939-1945). Studium historycznoprawne”.

W 2021 r. zrealizowano ponad 30 indywidualnych projektów naukowych, w ramach których trwają prace nad publikacjami (artykułami, monografiami, albumami, wydawnictwami źródłowymi i recenzjami).

Przeprowadzono kwerendy naukowe i wizyty studyjne w muzeach, placówkach badawczych i archiwach w 6 krajach (Polsce, Uzbekistanie, Kazachstanie, Rosji, Ukrainie i na Litwie).

Pracownicy naukowcy poprowadzili 18 wystąpień konferencyjnych, wykładów i prelekcji (stacjonarnych i online, w kraju i za granicą).

W ostatnim kwartale 2021 r. zorganizowano także konferencję popularnonaukową „Losy nauczycieli polskich w czasie II wojny światowej”^(1, 2).

1. Dyrektor ds. naukowych dr Marek Szymaniak podczas konferencji „Losy nauczycieli polskich w czasie II wojny światowej” - 5.10.2021 r.

2. Grafika promująca konferencję „Losy nauczycieli polskich w czasie II wojny światowej”

Na sąsiedniej stronie: Publikacje Działu Wydawniczego MIIWŚ

WYDAWNICTWO

Rok 2021 był czasem szczególnym dla Wydawnictwa Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. To właśnie w tym roku, po miesiącach starań, Wydawnictwo MIIWŚ włączono do dwóch istotnych wykazów przygotowywanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. 22 lipca Wydawnictwo zostało wpisane na ministerialną listę wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe, otrzymując 80 punktów. Z kolei 1 grudnia periodyk muzealny „Wojna i Pamięć”(1) został włączony do wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, zyskując 20 punktów. Przyznanie punktów za publikację monografii i periodyków naukowych podnosi rangę Wydawnictwa, które – już w sposób oficjalny – staje się ważną przestrzenią do publikowania badań z zakresu historii XX i XXI wieku.

Celem przyświecającym wydawnictwu w 2021 r., poza popularyzacją wiedzy i poszerzeniem świadomości historycznej, było także przybliżanie odbiorcy wydarzeń lokalnych, rozgrywających się na Pomorzu. Przykładem takiej publikacji jest książka Karola Polejowskiego „O Polskę wolną i czystą jak łąka...”, opowiadająca o wydarzeniach dziejących się w powiecie kartuskim w 1946 r., których uczestnikami byli żołnierze szwadronu 5. Brygady Wileńskiej AK. Spotkanie z autorem publikacji odbyło się w siedzibie muzeum 4 listopada 2021 r (7).

Inną publikacją poruszającą lokalne wątki jest „Pejzaż wojennych wspomnień...” – wspomnienia Rudolfa Fryszowskiego, który spisał je w latach 1939–1945, podczas niewoli w niemieckim obozie jenieckim. Niewiele osób wie, że Rudolf Fryszowski, malarz, oficer Wojska Polskiego, obrońca Kępy Oksywskiej, spoczywa na Cmentarzu Centralnym Srebrzysko. Wydawnictwo muzealne opublikowało w 2021 r. pięć nowości książkowych:

MONOGRAFIE NAUKOWE

- Piotr Gursztyn,
„Rzeź Woli. Zbrodnia nierozliczona”
(wyd. chińskojęzyczne), tłum. Wu Lan, Li Jiangyi, Shi Guang,
Gdańsk 2021, ss. 264, ISBN 978-83-65957-35-1 (2).
- Karol Polejowski,
„O Polskę wolną i czystą jak łąka. Szwadron 5. Brygady Wileńskiej AK ppor. Zdzisława Badochy «Żelaznego» na terenie powiatu kartuskiego w maju 1946 roku”,
Gdańsk 2021, ss. 264, ISBN 978-83-65957-34-4 (3).

ALBUMY

- Wojciech Grott, Marcin Kłodziński, Wirginia Węglińska,
„O Zofii Kossak w konspiracji i prywatnie”/”On Zofia Kossak in Conspiracy and Private Life”,
Gdańsk 2021, ss. 156, ISBN 978-83-65957-31-3 (4).
- Wojciech Łukaszun, Dmitriy Panto,
„Okupacja niemiecka wschodnich ziem polskich w latach 1941–1944”,
Gdańsk 2021, ss. 152, ISBN 978-83-65957-36-8 (5).

KSIĄŻKA POPULARNONAUKOWA

- Rudolf Fryszowski,
„Pejzaż wojennych wspomnień. Zapiski majora Wojska Polskiego z czasów niewoli 1939–1945”, oprac. Karol Polejowski, Michał Mikołajczak, postłowie Andrzej Fryś,
Gdańsk 2021, ss. 168, ISBN 978-83-65957-37-5 (6).

Pracy nad nowościami wydawniczymi towarzyszyło także przygotowanie nowych, poprawionych wersji książek cieszących się szczególnym uznaniem wśród czytelników. Tym samym Wydawnictwo MIIWŚ wznowiło następujące pozycje:

KSIĄŻKA POKONFERENCYJNA

- Karol Nawrocki, Bartłomiej Garba,
Marek Szymaniak, Adam Żymła (red.),
„Światowe Forum Muzeów Pół Bitewnych”,
Gdańsk 2021, ss. 192, ISBN 978-83-65957-32-0 (7).

KATALOG WYSTAWY

- Bartłomiej Garba, Marek Zambrzycki,
„Milion zza oceanu/A million overseas”,
Gdańsk 2021, ss. 124, ISBN 978-83-65957-33-7 (8).

DODRUKI

- Anna Czocher, „W okupowanym Krakowie. Codziennosc polskich mieszkańców miasta 1939–1945”,
Gdańsk 2011, ss. 282, ISBN 978-83-89923-63-2.
- Zygmunt Starachowicz, Sonderaktion Krakau. „Wspomnienia z akcji przeciwko profesorom uniwersyteckim w Krakowie (6–10 listopada 1939 roku)”,
Gdańsk 2012, ss. 80, ISBN 978-83-63709-09-9.
- „Deportacje Polaków i obywateli polskich do Kazachstanu w latach 1936–1941. Dokumenty ze zbiorów Archiwum Prezydenta Republiki Kazachstanu”, wstęp i oprac. Dmitriy Panto,
Gdańsk 2019, ss. 248, ISBN 978-83-65957-14-6.

SPOTKANIA Z HISTORIĄ, EDYCJA 2021

- 23.08 – Spotkanie z Markiem Kornatem i Mariuszem Wołosem, autorami książki „Józef Beck. Biografia”.
- 7.10 – Spotkanie z dr. M.J. Mazurkiewiczem „Ludobójstwo Niemiec na narodzie polskim (1939–1945). Studium historycznoprawne”.
- 4.11 – Spotkanie z dr. hab. Karolem Polejowskim autorem książki „O Polskę wolną i czystą jak łąka. Szwadron 5. Brygady Wileńskiej AK ppor. Zdzisława Badochy «Żelaznego» na terenie powiatu kartuskiego w maju 1946 roku”.

7. Spotkanie autorskie poświęcone książce „O Polskę wolną i czystą jak łąka...”. Od lewej: dr hab. Piotr Niwiński (recenzent książki), dr hab. Karol Polejowski (autor), dr Marek Szymaniak (zastępca dyrektora ds. naukowych)

DOKUMENTACJA FILMOWA

Ocalenie od zapomnienia relacji świadków historii poprzez rejestrację licznych notacji to główne zadanie Działu Dokumentacji Filmowej Muzeum II Wojny Światowej.

W 2021 r. zrealizowano 31 notacji filmowych, w tym 16 wywiadów w Polsce, 8 – w Ukrainie, 7 – w Uzbekistanie. Zbiory Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku liczą więc aktualnie 632 relacje filmowe. 7 z nich nagrano w miejscach ważnych dla historii II wojny światowej (3 – w Uzbekistanie, 3 – w Polsce, 1 – w Ukrainie).

Oprócz nagrań istotną część pracy stanowi opracowywanie zgromadzonych relacji filmowych. W przypadku polskojęzycznych notacji filmowych ze świadkami historii wykonano: 125 transkrypcji podstawowych, 40 korekt merytorycznych i 22 korekty językowe. W przypadku obcojęzycznych notacji filmowych zrealizowano zaś 28 transkrypcji (21 – w języku niemieckim, 4 – w języku serbskim, 2 – w języku rosyjskim, 1 – w języku angielskim). Wszystkie zostały równocześnie przetłumaczone na język polski. Dodatkowo przełożono 10 transkrypcji z języka polskiego na język angielski.

Dzięki portalowi historiamowiona.pl wszyscy zainteresowani mają możliwość zapoznania się ze wspomnieniami i niezwykłymi historiami osób z całego świata. W 2021 r. udostępniono kolejne 29 notacji filmowych ze świadkami historii. Aktualnie na stronie można się zapoznać z 94 relacjami filmowymi (90 nagrań w języku polskim, 3 – w języku niemieckim, 1 – w języku angielskim). Łączny czas opublikowanych nagrań to 111 godzin. Na portalu znaleźć można również 17 krótkich form filmowych i 39 audycji radiowych.

W 2021 r. Dział Dokumentacji Filmowej zrealizował także 60 różnorodnych zadań filmowych, wśród których znalazły się: miniatury filmowe, wywiady, wykłady, reportaże, zapowiedzi wydarzeń i relacje z nich, lekcje edukacyjne, portrety filmowe, materiały promocyjne i inne krótkie formy filmowe. Pracownicy działu przeprowadzili ponadto krajowe i zagraniczne (tu w zbiorach udostępnianych on-line) kwerendy filmowe w ramach powstającego Muzeum Westerplatte i Wojny 1939. Prace badawcze wykonywano także na potrzeby własnych projektów filmowych, w tym do filmów dokumentalnych o roboczych tytułach „Drohobycz. Kartki wojennego kalendarza” i „Bez prawa do życia. Zagłada Żydów z tarłowskiego getta”.

Zbigniew Bulkiewicz, 7.09.2021 r., Drohobycz (Ukraina)

Lucyna Wojno, więźniarka KL Auschwitz, 2.06.2021 r., Sopot

BIBLIOTEKA MUZEALNA

Księgozbiory biblioteki muzealnej

Biblioteka Muzeum nieprzerwanie od wielu lat zajmuje się gromadzeniem specjalistycznych zbiorów bibliotecznych i udostępnianiem ich czytelnikom.

W 2021 r. kolekcja powiększyła się o 1225 jednostek inwentarzowych, co daje łącznie 33 417 pozycji zgromadzonych od początku działalności bibliotecznej. W zbiorach znajdują się publikacje związane przede wszystkim z tematyką II wojny światowej i jej następstw, ale również obejmujące wiedzę specjalistyczną z zakresu konserwacji, restauracji, zabezpieczeń muzealiów oraz materiały pomocnicze do pracy w różnych działach Muzeum.

W związku ze stałym wzrostem liczby publikacji, do biblioteki zostały zakupione nowe regały w celu powiększenia miejsca do przechowywania zbiorów bibliotecznych.

W 2021 r. biblioteka gościła czytelników 661 razy i udostępniła 1335 publikacji. Dodatkowo 138 razy odwiedzili bibliotekę wolontariusze, którzy przepracowali prawie 550 godzin przy transkrypcji notacji filmowych ze świadkami historii.

Do zadań biblioteki, oprócz gromadzenia i udostępniania, należało również opracowywanie, ewidencja i zabezpieczenie nowych nabytków, a także udzielanie informacji bibliograficznych i opracowywanie tematycznych zestawień bibliograficznych dla użytkowników.

W 2021 r. został uruchomiony terminal z dostępem do Cyfrowej Wypożyczalni Publikacji Naukowych Academica – platformy dostarczanej przez Bibliotekę Narodową, umożliwiającej dostęp do treści publikacji z poszanowaniem zapisów prawa autorskiego, a także nowa wersja strony internetowej. Zaktualizowano też program biblioteczny Patron i katalog OPAC, które pomagają wszystkim zainteresowanym w wyszukiwaniu literatury.

Biblioteka muzealna

IV. CZYNIMY HISTORIĘ CIEKAWĄ I WAŻNĄ DLA MŁODYCH

EDUKACJA

Aby dotrzeć do młodzieży w nowoczesny sposób, propozycje edukacyjne zostały udostępnione także na komputerach, smartfonach, tabletach, goglach VR oraz w formie gier i aplikacji.

Od stycznia do kwietnia projekty kierowane do dzieci i młodzieży były realizowane w przestrzeni wirtualnej poprzez stronę internetową i media społecznościowe. Przeprowadzono 5 lekcji online, opracowano 48 tekstów popularnonaukowych do cykli edukacyjnych #M2WŚWirtualnie oraz przygotowano 3 miniatury filmowe dotyczące Dnia Flagi Rzeczypospolitej Polskiej [ślądami polskiej flagi na wystawach MIIWŚ], 120. rocznicy urodzin Witolda Pileckiego oraz Europejskiej Nocy Muzeów [Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie].

Od maja 2021 r., kiedy częściowo zniesiono ograniczenia związane z pandemią COVID-19, była możliwa realizacja zajęć również w trybie stacjonarnym.

Oferta lekcji muzealnych zawierała 14 tematów realizowanych w salach edukacyjnych, na wystawie dla dzieci oraz ekspozycji głównej w formie warsztatów, na których uczestnicy zapoznawali się z jej wybranymi fragmentami. Pion edukacyjny przeprowadził ok. 80 lekcji i warsztatów muzealnych, w których wzięło udział blisko 1800 uczniów wraz z opiekunami.

FERIE I PÓŁKOLONIE DLA DZIECI

W trakcie zimowych ferii MIIWŚ udostępniło młodzieży projekt wirtualnego spaceru po wystawie o Polakach w Wolnym Mieście Gdańsku, ustawionej na placu przed Muzeum. Podczas spaceru można było poznać losy mieszkańców przedwojennego Gdańska i dowiedzieć się, czym się zajmowali, jak żyli oraz jak dbali o swoją historię i tradycję. Była to także okazja do

2. Żywa lekcja historii w ramach projektu „Patriotyzm Jutra”. Lipiec 2021 r.

Na sąsiedniej stronie: Lekcja muzealna na wystawie MIIWŚ

przybliżenia wystawy wszystkim, którzy w czasie trwającej pandemii nie mogli przyjechać do Gdańska i odwiedzić naszego Muzeum.

W lipcu, we współpracy z Muzeum Historii Polski (w ramach projektu „Patriotyzm Jutra”) i Bałtycką Fundacją Przestrzeń, Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku zostało partnerem letnich „Historycznych Półkolonii”. Podczas trzech turnusów przybliżano wybrane aspekty II wojny światowej oraz wystawę główną i czasową. Dzieci miały także okazję obejrzeć specjalny seans w Kinie Muzeum oraz wziąć udział w żywej lekcji historii – warsztatach historycznych prowadzonych przez edukatorów MIIWŚ (2).

DZIEŃ DZIECKA W MIIWŚ

Z okazji Dnia Dziecka Muzeum II Wojny Światowej przygotowało specjalny program skierowany do najmłodszych. Jedną z atrakcji była prezentacja cyfrowych projektów edukacyjnych, dzięki którym można w interesujący sposób poznać historię najtragiczniejszego konfliktu w dziejach ludzkości. Ponadto w Kinie Muzeum odbył się specjalny pokaz filmu familijnego „Chłopiec z burzy”. Muzeum gościło także podopiecznych trójmiejskich placówek opiekuńczo-wychowawczych. Wzięli udział w zajęciach edukacyjnych przygotowanych w oparciu o ekspozycje na wystawie dla dzieci. Goście dowiedzieli się o warunkach życia i zasadach wychowania młodego pokolenia w przedwojennej Polsce oraz zapoznali się z wieloma ekspozycjami pochodzącymi z magazynów MIIWŚ (3).

SPEKTAKL O MISIU WOJTKU

W maju i czerwcu 2021 r. przygotowana została, we współpracy z partnerem zewnętrznym, kolejna edycja projektu edukacyjno-historycznego, jakim było przedstawienie teatralne „Historia Niedźwiadka Wojtka. Bajka, która wydarzyła się naprawdę”. Spektakl gościł w 23 placówkach przedszkolnych i wczesnoszkolnych. Odbyło się 40 przedstawień, podczas których na kanwie opowieści o Wojtku zapoznano ponad 5000 najmłodszych z losami żołnierzy PSZ.

3. Zajęcia edukacyjne na wystawie dla dzieci z okazji Dnia Dziecka w MIIWŚ - 1.06.2021 r.

MŁODZIEŻOWA RADA MUZEUM

MRM
MŁODZIEŻOWA RADA MUZEUM II WOJNY ŚWIATOWEJ W GDAŃSKU

zaprasza na ogłoszenie wyników konkursu oraz wystawę prac

#ObrońcyNiepodległej

11/11/2021
godz. 13.00

Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku
poziom -2

PATRONAT HONOROWY:
Konkurs został objęty patronatem honorowym Pełnomocnika Rządu ds. Polityki Młodzieżowej p. Piotra Mazurka

Piotr Mazurek
Pełnomocnik Rządu ds. Polityki Młodzieżowej

MIIWŚ
Muzeum II Wojny Światowej

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

TVP 3
GDAŃSK

Radio Gdańsk

DZIEJE.PL
PRACOWNIKI HISTORII

Grafika promująca konkurs plastyczny #Obrońcy Niepodległej

Przez cały rok projekty edukacyjne wspierali także Młodzi Ambasadorowie, czyli Młodzieżowa Rada Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Dzięki funkcji rady doradczej młodzi ludzie mieli wpływ na kształt i rozwój naszej instytucji.

Dnia 1 czerwca młodzi radni spotkali się na sesji, po raz pierwszy od powołania w pełnym składzie, w przestrzeni Muzeum – dotychczas uniemożliwiały to obostrzenia związane z pandemią COVID-19. Na młodzież, oprócz obrad, czekało także zwiedzanie wystaw głównej i czasowej przygotowane przez Dział Naukowo-Edukacyjny.

Jednym z projektów, który powstał dzięki zaangażowaniu Młodych Ambasadorów MIIWŚ, był konkurs plastyczny #ObrońcyNiepodległej skierowany do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Jego celem było m.in. upamiętnienie polskich bohaterów czasu II wojny światowej, poszerzenie wiedzy o historii państwa polskiego w XX w. oraz wzmacnianie postaw patriotycznych dzieci i młodzieży. I edycja okazała się wielkim sukcesem. Do komisji wpłynęło ponad 400 prac graficznych z całej Polski, a wręczenie nagród odbyło się w trakcie uroczystej gali 11.11.2021 r. Zwycięskie prace były także eksponowane w formie miniwystawy w przestrzeni MIIWŚ.

Młodzieżowa Rada Muzeum z dyrektorem dr. hab. Grzegorzem Berendtem (po lewej) i opiekunką Elżbietą Szturo (po prawej)

V. KSZTAŁTUJEMY WRAŻLIWOŚĆ POZNAWCZĄ I KULTUROWĄ

WYDARZENIA KULTURALNE

W 2021 r., pomimo trwających ograniczeń związanych z pandemią, Dział Wydarzeń Kulturalnych zorganizował szereg wydarzeń artystycznych, na które złożyło się 10 koncertów muzycznych osadzonych w różnorodnych przestrzeniach, m.in.: w zabytkowych wnętrzach, na placu przed Muzeum, na scenie plenerowej na Westerplatte – podkreślających ważne daty i postacie, w tym jedno zupełnie niezwykłe widowisko muzyczne „7×Westerplatte” w ramach obchodów 82. rocznicy wybuchu II wojny światowej.

1. Koncert z okazji 77. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego

KONCERT NOWOROCZNY „CHARYTATYWNE KOLEĐOWANIE Z ARKĄ NOEGO”

9.01.2021 r.

Wydarzenie odbyło się w kościele pw. Chrystusa Króla w Gdańsku. Celem koncertu było wsparcie inicjatywy „Most do nieba” – pierwszego hospicjum dla nieuleczalnie chorych dzieci na Litwie.

PIOSENKI Z PARTYZANCKIEGO NOTESU „LUFY” I „LESZKA”

27.02.2021 r.

Zorganizowany z okazji Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” koncert piosenek partyzanckich był osnuty wokół szczególnego eksponatu – notesu Olgierda Christy, pseudonim „Leszek”, prezentowanego na wystawie głównej Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Na warsztacie artystycznej wydarzenia złożyły się utwory wojenne i partyzanckie zanotowane w notesie Olgierda Christy – żołnierza i dowódcy szwadronu 5. Brygady Wileńskiej AK, który prowadził zapiski w 1946 r. w czasie walk na Pomorzu.

„GRYPSY Z CELI ŚMIERCI”

1.03.2021 r.

Koncert słowno-muzyczny „Grypsy z celi śmierci” poświęcony pamięci płk. Łukasza Cieplińskiego, pseudonim Pług, dowódcy IV Komendy Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, żołnierza wyklętego, będący zapisem testamentu katolika i patrioty, z ponadczasowym, uniwersalnym przesłaniem, chwytający za serce każdego, komu bliskie są takie wartości jak Bóg, Honor i Ojczyzna.

FESTIWAL DECALOGUE – „10 PROSTYCH SŁÓW!”

26.06.2021 r.

Jednodniowy cykl koncertów i spotkań ewangelizacyjnych zorganizowany w 30. rocznicę pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do wolnej Polski zorganizowany na placu przed Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Projekt ten, o charakterze kulturalno-edukacyjnym, miał na celu promocję uniwersalnych europejskich wartości wyrosłych w kręgu kultury śródziemnomorskiej i judeochrześcijańskiej, takich jak: pokój, patriotyzm, heroizm, honor, poświęcenie, lojalność, miłosierdzie czy działanie na rzecz wspólnego dobra. Wartości, których ośmieszenie i porzucenie przez dwa XX-wieczne totalitaryzmy, faszystowski i sowiecki, doprowadziło do dziejowego kataklizmu, jakim była II wojna światowa.

„ARTYŚCI NA BARYKADACH”

1.08.2021 r.

Koncert z okazji 77. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego w hołdzie dla artystów, którzy brali w nim udział oraz trzy cykliczne koncerty piosenek z czasu Powstania Warszawskiego, odtworzone na scenie plenerowej na półwyspie Westerplatte (1).

Na sąsiedniej stronie: Koncert „Marian Hemar. Od-Nowa”

WIDOWISKO MUZYCZNE „7 × WESTERPLATTE”

1.09.2021 r.

Zorganizowane w 82. rocznicę wybuchu II wojny światowej na placu przed Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, oparte na spektakularnych rozwiązaniach wizualno-scenograficznych, które składały się na spójną opowieść o półwyspie Westerplatte (m.in. wielokrotnione ekrany, mapping 3D, kurtyna wodna, efekty dźwiękowo-pirotechniczne imitujące wystrzały, zrzucone z góry ulotki stylizowane na listy z epoki). Przedstawiona w siedmiu odsłonach historia prezentowała postawę grupy ponad 200 żołnierzy bohatersko broniących Wojskowej Składnicy Tranzytowej. Widowisko, poza muzyczno-plastyczną warstwą, miało charakter edukacyjny. Scenariusz wydarzenia obejmował spektakl z aktorami połączony z wizualizacjami poświęconymi o życiu, bohaterskiej postawie, niezwyklej i heroicznej walce oraz śmierci polskich żołnierzy (1).

SPEKTAKL „WESTERPLATTE”

Październik 2021 r.

Kolaż historii poszczególnych bohaterów ukazanych w różnych miejscach, sytuacjach i relacjach, na pozór ze sobą niezwiązanych, a ostatecznie składających się na spójny obraz z piosenkami wykonywanymi przez młodzież z muzealnej grupy teatralnej autorstwa i w reżyserii Jakuba Kornackiego.

DRUGA EDYCJA KONKURSU „PRO BONO POLONIAE”

Miała na celu promowanie polskiej kultury w kraju i za granicą, ze szczególnym uwzględnieniem wątków historycznych i patriotycznych oraz promocji historii Polski w latach 1939–1945.

AUTORSKI PROJEKT KULTURALNO-EDUKACYJNY „MARIAN HEMAR. ODNOWA”

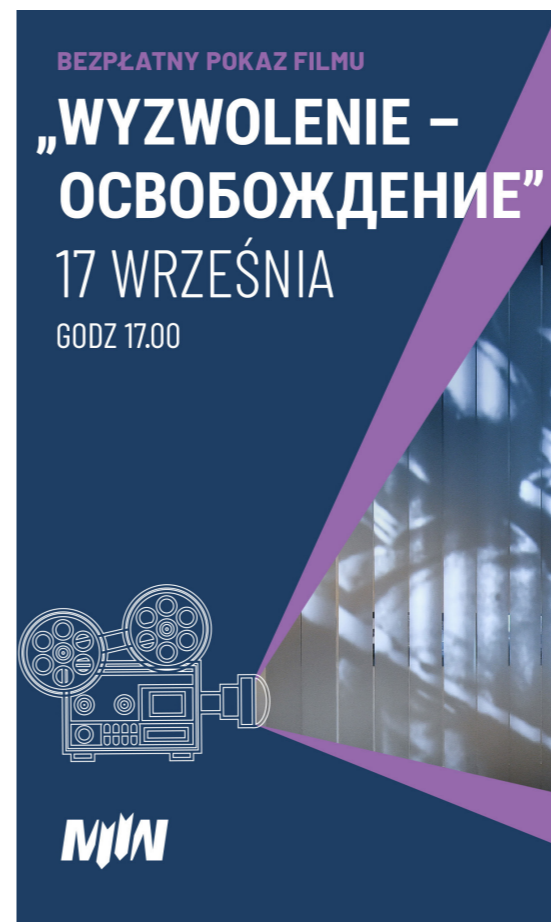
Poprzedzony trwającymi ponad rok przygotowaniem, stworzony z okazji jubileuszu 120. rocznicy urodzin Mariana Hemara, przypadającej 6 kwietnia 2021 r., zawierał kilkanaście zorganizowanych działań: ankietę wiedzy o Marianie Hemarze, konkurs kompozytorski na utwór wokalny do wierszy autora, dwa portrety pisarza w technice malarskiej (akryl na desce), popularnonaukową biografię artysty, ok. 1000 opracowanych zdjęć archiwalnych, teledysk do utworu „Pamiętaj o tym, wnuku”, ponad 50. zaangażowanych artystów, płyta „ODnowa” z muzyką do słów Mariana Hemara, koncert jubileuszowy 11.04.2021r., debata panelowa ekspertów „Marian Hemar – Polak z wyboru”, sześć malarsko-animowanych wizualizacji do koncertowych utworów oraz tematyczny teatr tańca.

1. Grafika promująca widowisko muzyczne „7 × Westerplatte”

KINO MUZEUM

Kino dwukrotnie zostało zamknięte z powodu pandemii COVID-19, a w sierpniu miało miejsce wakacyjna przerwa repertuarowa. Pełne funkcjonowanie kina ograniczały też obowiązujące obostrzenia, zmniejszające ze względów bezpieczeństwa liczbę miejsc dostępnych dla widzów.

1. Plakat związany z projekcją sowieckiego filmu propagandowego „Wyzwolenie”

W 2021 r. w Kinie Muzeum odbyło się jednak kilka wydarzeń specjalnych, m.in.:

1 CZERWCA

Z okazji Dnia Dziecka przeprowadzono 2 projekcje filmowe dla grup zorganizowanych z pobliskich szkół oraz 1 projekcję otwartą dla publiczności.

LIPIEC

W ramach zorganizowanych przez Muzeum II Wojny Światowej półkolonii letnich przeprowadzono pokazy filmowe dla grup dzieci.

24 SIERPNI

Miał miejsce uroczysty pokaz przedpremierowy filmu „Mistrz” (reż. Maciej Barczewski). W wydarzeniu uczestniczyli twórcy filmu oraz pani Eleonora Szafran, córka Tadeusza „Teddy’ego” Pietrzykowskiego, głównego bohatera filmu (2).

1 WRZEŚNIA

W ramach obchodów rocznicy wybuchu II wojny światowej odbył się pokaz filmu „Wolne miasto” (reż. Stanisław Różewicz).

17 WRZEŚNIA

W związku z 82. rocznicą agresji Związku Sowieckiego na Polskę zrealizowano pokaz filmu propagandowego „Wyzwolenie” (reż. Aleksandr Dowżenko). Projekcja została poprzedzona prelekcją Michała Bogdanowicza, pracownika Działu Naukowo-Edukacyjnego (1).

25 LISTOPADA

Zorganizowano specjalny pokaz filmu „Aida” (reż. Jasmila Žbanić). Wstęp przed filmem na temat masakry w Srebrenicy oraz konfliktu wojennego na Bałkanach wygłosiła dr Maša Guštin z Uniwersytetu Gdańskiego. Po projekcji prelegentka poprowadziła także dyskusję z publicznością.

11 GRUDNIA

Zrealizowano pokaz specjalny filmu „Obłoki śmierci – Bolimów 1915” z udziałem reżysera filmu, Ireneusza Skruczaja. Po projekcji odbyła się rozmowa z gościem, którą poprowadził dr hab. Grzegorz Berendt, p.o. dyrektora Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

2. Premiera filmu „Mistrz”

VI. WYKORZYSTUJEMY NAJNOWSZE TECHNOLOGIE, BY OPOWIEDZIEĆ O HISTORII

KOMUNIKACJA INTERNETOWA

- @muzeum.II.Wojny.Swiatowej
- @muzeum1939
- @muzeum1939
- /Muzeum2wojny
- muzeum-ii-wojny-swiatowej
- @wwIImuseum

4. Nowy wygląd strony w wersji mobilnej oraz obecność MIIWŚ w Social Mediach

Zaprezentowana w nowej odsłonie graficznej strona internetowa w 2021 r. odnotowała 830 298 unikalnych użytkowników oraz 1 800 251 wyświetleń. Ponad 65% tego ruchu pochodziło z urządzeń mobilnych. Wśród najczęściej wpisywanych haseł pojawiały się: wystawy i Westerplatte.

Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku jest także aktywnym użytkownikiem mediów społecznościowych, pełniących ważną funkcję w komunikacji instytucji. Profil na platformie Facebook, dzięki angażującym treściom, w tym specjalnie przygotowywanym materiałom wideo, zgromadził blisko 75 000 fanów, a na platformie Instagram (na dzień 31.12.2021 r.) odnotowano 7200 obserwujących z zasięgiem 380 328 wyświetleń postów. Instytucja jest także obecna na Twitterze (5888 obserwujących), a także posiada autorski kanał YouTube skupiający ok. 4500 subskrybentów oraz profil na biznesowym portalu LinkedIn, gdzie użytkownicy mogą znaleźć najnowsze informacje na temat m.in. współpracy międzynarodowej, zagranicznych projektów oraz rekrutacji. Doświadczenie historii na własną rękę jest także możliwe dzięki zamieszczonym na platformie Sketchfab modelom 3D prezentującym zdigitalizowane zbiory.

Dzięki komunikacji w mediach społecznościowych i poprzez stronę www w 2021 r. MIIWŚ dotarło z informacjami do ponad 4 mln osób.

Treści przygotowane przez działy merytoryczne Muzeum są udostępniane przez Dział Komunikacji i Promocji, zgodnie z najlepszymi praktykami, w różnych kanałach, tak aby jak najszerzej opowiadać o historii, a także zachęcać do udziału w licznych aktywnościach instytucji.

3. Nowy wygląd strony

Na sąsiedniej stronie: Kadr z projektu Cyfrowe Westerplatte

CYFROWE PROJEKTY EDUKACYJNE

Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, wychodząc naprzeciw potrzebom młodych ludzi i chcąc realizować swoją misję, przygotowało szereg projektów cyfrowych, które miały za zadanie nieść wartościowy przekaz z wykorzystaniem komputerów, tabletów, smartfonów czy gogli VR.

2. Kadr z projektu „Cyfrowe Westerplatte”

W nowoczesnej ofercie instytucji pojawiły się tematyczne lekcje historii online, w ramach których użytkownicy mieli okazję wirtualnie zwiedzić wybrane sekcje wystaw, zapoznać się z eksponatami oraz rozwiązać quiz sprawdzający zdobyte wiadomości.

Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku przygotowało także interaktywną grę „Podróż w czasie”, dzięki której można dowiedzieć się więcej o losach polskich rodzin w trakcie niemieckiej okupacji. Projekt dał możliwość przeniesienia się do realistycznie odwzorowanego wnętrza przedwojennego, warszawskiego mieszkania. Gra została przygotowana na podstawie naszej wystawy dla dzieci, z wykorzystaniem silników gamingowych Unreal oraz Unity (1).

2. Kadr z interaktywnej gry „Podróż w czasie”

Kolejny – zainicjowany w 2020 r. i zrealizowany w 2021 r. projekt „Cyfrowe Westerplatte” – dzięki wykorzystaniu nowoczesnych technologii, pozwolił internautom obejrzeć zrekonstruowany, nieistniejący już fragment Wojskowej Składnicy Tranzytowej. Użytkownicy mieli szansę prześledzić mało znaną, tragiczną historię zawiadowcy stacji – starszego sierżanta Wojciecha Najsarka. W poszczególnych kadrach i scenach można było obejrzeć i niemalże uczestniczyć w ataku na bramę kolejową oraz odparciu natarcia przez placówkę „Wał” (2).

W ramach rozwoju projektu WBMF (Światowego Forum Pól Bitewnych) została także przygotowana oraz wdrożona aplikacja zawierająca legendarne bitwy w infografikach, modele 3D żołnierzy, wirtualne panoramy pól, angielskojęzyczne audycje oraz quizy edukacyjne.

Aby dotrzeć z atrakcyjnym przekazem do jak największej liczby odbiorców MIIWŚ, część wydarzeń transmitowała na żywo w mediach społecznościowych. Koncerty: „Charytatywne Kolędowanie z «Arką Noego»”, Festiwal Decalogue, „Artyści na barykadach”, konferencję „Talent dla wspólnoty”, cykl „Wejście w historię”, a także „Spotkania z historią” – obejrzało w internecie blisko 16 tysięcy widzów.

WEJŚCIE W HISTORIĘ

1. „Wejście w historię” – prezentacja rzeczy osobistych Maksymiliana Kuffla
4.11.2021 r.

Ideą cyklu przygotowywanego przy współpracy Działu Zbiorów i Działu Wystaw jest przede wszystkim zaprezentowanie eksponatów, na co dzień niedostępnych dla zwiedzających, w przestrzeniach Muzeum. Uczestnicy – zarówno stacjonarnie, jak i wirtualnie – mieli okazję zetknąć się po raz pierwszy ze zbiorami spoza wystawy głównie przybliżającymi historię postaci związanych z II wojną światową. Transmisje na żywo oraz materiały wideo powstające jako relacja z wydarzeń, zamieszczane na stronie www i w mediach społecznościowych, pozwalały na szersze dotarcie oraz popularyzację zbiorów także wśród odbiorców internetowych.

W ramach tego cyklu w 2021 r. przedstawiono w pięciu odsłonach pamiątki o niezwyklej wartości historycznej:

- pozostałości butów saperskich wz. 1931 należących do kpr. Bronisława Peruckiego, żołnierza poległego w trakcie obrony Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte;
- ryngraf z wizerunkiem Matki Boskiej Ostrobramskiej, orzełek czapkowy oraz łańcuszek należące do Janiny Wasiłojć-Smoleńskiej, sanitariuszki 5. Wileńskiej Brygady AK;
- bluzę mundurową battledress P. 37. należącą do polskiego żołnierza służącego w 2. Korpusie Polskim;
- mapę Monte Cassino opracowaną przez polską 12. Kompanię Geograficzną, obejmującą obszar działania jednostek 2. Korpusu Polskiego w czasie bitwy;
- bluzę mundurową ppłk. Włodzimierza Samiry, oficera 2. Korpusu Polskiego, współtwórcy polskich jednostek pancernych;
- reprint z XVIII-wiecznego atlasu, przedstawiający wzgórze i klasztor Monte Cassino, pochodzący ze zbioru pamiątek po gen. Władysławie Andersie;
- eksponaty związane z gen. Władysławem Andersem i żołnierzami 2. Korpusu Polskiego;
- ciężki karabin maszynowy wz. 30, który znajdował się na uzbrojeniu WP, oraz pistolet browning model 1900 odkryty podczas badań archeologicznych prowadzonych na Westerplatte;
- przedmioty osobiste Maksymiliana Kuffla zamordowanego przez Niemców jesienią 1939 r. w Tczewie (1).

CYKLE HISTORYCZNE

Aby przybliżyć historię II wojny światowej w przestrzeni internetowej, opracowano również 9 cykli tematycznych, w ramach projektu Wirtualnego Muzeum, opowiadających o wybranych dniach, postaciach i aspektach II wojny światowej: #WojennyDzień (1), #WojenniDowódcy, #HistoriaWesterplatte (2), #WojenneDeportacje, #WojenneKampanie, #WojenneKonferencje, #DzieciWojny oraz przygotowano teksty okolicznościowe, pojawiające się jako aktualności na stronie internetowej, a związane z istotnymi rocznicami. Rozpoczęto również prace nad kolejnym cyklem o Armii Krajowej, który został zaplanowany na początku 2022 r., w związku z rocznicą przekształcenia WZW w AK.

Do 31 grudnia 2021 r. opublikowano w sumie 233 teksty.

1. Cykl #WojennyDzień

2. Cykl #HistoriaWesterplatte

17-18/9

BEZPŁATNY
SPACER
MUZEALNY
W ŚWIATOWYM DNIU SYBIRAKA

Formularze rejestracyjne
prosimy przysłać na adres
edukacja@muzeum1939.pl

1. Grafika promująca spacerzy muzealne zorganizowane w Światowy Dzień Sybiraka

SPACERY EDUKACYJNE

Po zniesieniu ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19 przygotowana została nowa forma stacjonarnych działań popularyzatorskich i edukacyjnych, jaką były spacerzy muzealne z edukatorami. Ich tematyka była związana z obchodami: Narodowego Dnia Powstania Warszawskiego; rocznicy agresji Związku Sowieckiego na Polskę; Dnia Polskiego Państwa Podziemnego; Narodowego Dnia Pamięci Duchownych Niezłomnych; Narodowego Święta Niepodległości i 80. rocznicy japońskiego ataku na Pearl Harbor. W spacerach od września do grudnia wzięło udział ponad 400 osób.

Dodatkowo w październiku, po raz pierwszy z okazji Międzynarodowego Dnia Krajobrazu, zostały zorganizowane spacerzy historyczno-krajobrazowe na półwyspie Westerplatte. Ich uczestnicy zostali zapoznani nie tylko z faktami historycznymi, ale także z przyrodą półwyspu oraz zmianami, jakie dokonały się w krajobrazie tego miejsca na przestrzeni ponad 80 lat po II wojnie światowej. Pilotażowy projekt stał się połączeniem edukacji historycznej oraz ekologicznej i przyrodniczej. W spacerach wzięło udział ponad 80 osób, w tym uczniowie gdańskich szkół oraz seniorzy, dla których przygotowano dedykowaną ofertę. W związku z sukcesem projektu na 2022 r. została zaplanowana rozbudowa oferty edukacyjnej także w kierunku ekologicznych działań w instytucji kultury, jaką jest Muzeum.

Spacer edukacyjny - 17.09.2021 r.

Spacer edukacyjny - 26.09.2021 r.

GDAŃSKI KURIER MUZEALNY

Periodyk instytucji przygotowany głównie z myślą o mieszkańcach Gdańska, w tradycyjnej formie drukowany i dystrybuowany, na łamach którego prezentujemy wiadomości dotyczące funkcjonowania Muzeum. Czytelnicy znajdują w nim informacje na temat nadchodzących wydarzeń i projektów kulturalnych, nowych wystaw i zgromadzonych zbiorów. Znajdują się w nim również interesujące artykuły związane z historią najtragiczniejszego konfliktu w dziejach ludzkości, wywiady z ciekawymi osobami, a także dotyczące budowy Muzeum Westerplatte i Wojny 1939, szczegóły dotyczące o tej inwestycji oraz prowadzonych badań archeologicznych. W kolejnych numerach pojawiały się również fragmenty wspomnień świadków historii, wypowiedzi naszych darczyńców, a także opisy wartościowych publikacji muzealnego wydawnictwa.

1. „Gdański Kurier Muzealny” – czerwiec-sierpień 2021
 2. „Gdański Kurier Muzealny” – wrzesień-listopad 2021
 3. „Gdański Kurier Muzealny” – grudzień-luty 2021/2022

RZECZNIK PRASOWY

W 2021 r. dyrekcja oraz pracownicy Muzeum udzielili łącznie 373 wywiadów do mediów (radio, telewizja, prasa drukowana i internetowa). Muzealni eksperci wypowiedzieli się na tematy bieżącej działalności instytucji – w tym przede wszystkim w aspekcie inwestycji Muzeum Westerplatte i Wojny 1939, realizowanej przez Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Tematem wypowiedzi dla mediów były także licznie organizowane przedsięwzięcia, m.in. otwierane wystawy, wydarzenia naukowe (spotkania z autorami, odczyty, konferencje), edukacyjne (spacery muzealne, zajęcia edukacyjne przeznaczone dla różnych grup odbiorców) i kulturalne (koncerty, spektakle, pokazy filmowe), prowadzone badania archeologiczne, najważniejsze rocznice i obchody, działania z zakresu społecznej odpowiedzialności, w tym wolontariatu, oraz pozostałe ważne i ciekawe inicjatywy Muzeum.

Liczba wywiadów udzielonych w 2021 r. przez dyrekcję oraz pracowników Muzeum w podziale na charakter mediów

377 – łączna liczba wywiadów dla mediów w 2021 r.

W 2021 r. dyrekcja i pracownicy Muzeum II Wojny Światowej byli częstymi gośćmi licznych audycji radiowych i telewizyjnych, w których wypowiedzieli się w charakterze ekspertów merytorycznych na tematy oscylujące wokół zagadnień związanych z II wojną światową. Muzeum II Wojny Światowej gościło zarówno na łamach mediów państwowych, jak i komercyjnych. Eksperski głos instytucji wybrzmiewał w regionalnych rozgłośniach i oddziałach (m.in. TVP3 Gdańsk, Radio Gdańsk SA, „Dziennik Bałtycki”, „Gdański Gość Niedzielny”, portal Trojmiasto.pl, Radio Eska, „Gazeta Gdańska”), jak i w mediach ogólnopolskich (m.in. kanały TVP SA, rozgłośnie Polskiego Radia SA, Telewizja Polsat, Radio Wnet, Radio Plus, Radio Zet, Radio RMF FM, TV Republika, Telewizja Trwam, TVN24, portale: Dzieje.pl, Interia, Wp.pl).

17 sierpnia 2021 r. Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku było gościem audycji radiowej „Poranek Wnet”. W nagraniu wzięło udział 10 osób, w tym dr hab. Grzegorz Berendt p.o. dyrektora Muzeum.

24 sierpnia 2021 r. Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku uczestniczyło w ciągu całego dnia w audycjach Radia Gdańsk SA, nadawanych na żywo z siedziby Muzeum. W nagraniu wzięło udział 12 osób, w tym dr hab. Grzegorz Berendt p.o. dyrektor muzeum.

Łącznie rozesłano 101 informacji prasowych na temat aktywności i działań instytucji oraz zorganizowano 9 konferencji prasowych:

- 4 konferencje dotyczące otwieranych wystaw czasowych oraz prezentowanych eksponatów w ramach cyklu „Wejście w historię”;
- 4 konferencje poświęcone tematowi realizowanej inwestycji budowy Muzeum Westerplatte i Wojny 1939;
- 1 konferencja dotycząca podpisanej umowy o współpracy pomiędzy MIIWŚ a GKS Gedania 1922.

VII. WSPÓŁPRACUJEMY NA ARENIE MIĘDZYNARODOWEJ

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

W maju 2021 r., po roku działania w nowej, pełnej wyzwania rzeczywistości, przedstawiciele Muzeum podzielili się doświadczeniami oraz rezultatami cyfrowej transformacji podczas webinaru „Understanding WWII through digital tools” (11.05.2021 r.). Wydarzenie to było współorganizowane przez Uniwersytet Warszawski (Baltic Studies), Digital Communication Network (South East Europe HUB) i World Learning. Było ono częścią DCNSEE’s Ideas in Action-Digital Engagement, serii wirtualnych wydarzeń zainicjowanych w kontekście kryzysu COVID-19. Przedstawiciele muzeum, jako główni prelegenci, zaprezentowali edukacyjne oraz historyczne projekty cyfrowe, które w MIIWŚ zainicjowano w czasie pandemii COVID-19. Działania te przyniosły efekt w postaci ok. 300 000 wyświetleń postów w projektach cyfrowych. W trakcie webinaru dyskutowano o wyzwaniach dla współczesnej edukacji historycznej oraz ograniczeniach, z którymi instytucje kultury zmagają się od czasu wybuchu pandemii.

Dzięki narzędziom internetowym możliwe było podtrzymanie działalności międzynarodowej pomimo okresowo zwiększających się obostrzeń. W czerwcu 2021 r. dyrektor MIIWŚ dr Karol Nawrocki zdalnie uczestniczył w panelu dyskusyjnym „The Anders Army: Service and Legacy”, zorganizowanym przez National Army Museum w Londynie (25.06.2021 r.).

W wydarzeniu wzięli udział m.in. Justin Maciejewski, dyrektor NAM, Anna Maria Anders, ambasador RP w Republice Włoskiej, prof. Roger Moorhouse oraz Grzegorz Byczyński, redaktor naczelny portalu British Poles. Panel dyskusyjny zwieńczyło uroczyste odsłonięcie popiersia gen. Władysława Andersa w National Army Museum w Londynie.

W 2021 r. pomimo pandemii możliwe było, przy zachowaniu standardów bezpieczeństwa, kontynuowanie działalności związanej z nawiązywaniem relacji oraz wzmacnianiem istniejących kontaktów z partnerami zagranicznymi. Organizowano spotkania, a także przyjmowano wizyty przedstawicieli zagranicznych instytucji.

Wśród przedstawicieli zagranicznych instytucji oraz placówek dyplomatycznych, którzy odwiedzili muzeum w 2021 r., wymienić należy m.in.: Akio Miyajimę, ambasadora Japonii w Polsce, dr. Pála Attila Illésa, konsula generalnego Węgier w Gdańsku, Igora Bodiua, ambasadora Republiki Mołdawii w Polsce (1), dr. Arndta Freytaga von Loringhove, ambasadora Niemiec w Polsce, Martina Rogera, ambasadora Estonii w Polsce, przedstawicieli Centrum Naukowo-Informacyjnego „Memoriał” z Sankt Petersburga, Eysteina Markussona, dyrektora Narvik Krigsmuseum z Norwegii (2).

1. Ambasador Republiki Mołdawii w RP JE Igor Bodiur wraz z konsulem honorowym Republiki Mołdawii Jackiem Tymińskim oraz dr. hab. Grzegorzem Berendtem, p.o. dyrektora Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku – wizyta na Westerplatte

Na sąsiedniej stronie: Wizyta przedstawicieli ambasady Japonii w Polsce: ambasador Miyajima Akio oraz drugi sekretarz ambasady Ishihara Hiroaki

2. Dyrektor MIIWŚ oprowadza Eysteina Markussona, dyrektora Narvik Krigsmuseum z Norwegii, po wystawie głównej

Realizując zadania z zakresu działalności międzynarodowej, przedstawiciele Muzeum reprezentowali instytucję podczas konferencji naukowych, debat oraz spotkań w trakcie delegacji zagranicznych. W październiku 2021 r. dr hab. Grzegorz Berendt, p.o. dyrektora Muzeum, uczestniczył w „European Remembrance Symposium” w Tallinie, zorganizowanym przez Europejską Sieć Pamięć i Solidarność (ENRS) i The Estonian Institute of Historical (3).

Tego samego miesiąca w Berlinie odbyła się międzynarodowa konferencja „Zbrodnie niemieckie na polskich elitach w pierwszej fazie okupacji (1939–1940)”, podczas której referat wygłosił dr hab. Grzegorz Berendt. Organizatorami wydarzenia byli: Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Instytut Zachodni. W listopadzie dr hab. Grzegorz Berendt, p.o. dyrektora Muzeum, oraz dr Dmitry Pantro uczestniczyli w międzynarodowej konferencji zorganizowanej przez Ambasadę RP w Nur-Sułtanie.

W 2021 r. Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku kontynuowało pracę nad rozwojem współpracy z partnerami zagranicznymi. Podpisano porozumienia o współpracy m.in. z Instytutem Historii Akademii Nauk Republiki Uzbekistanu, Agencją Uzarchive Republiki Uzbekistanu, jak również Państwowym Muzeum „Szon – szaraf” („Chwały”) przy Centrum Pamięci „Park Zwycięstwa” Ministerstwa Obrony Republiki Uzbekistanu.

3. Dr hab. Grzegorz Berendt, p.o. dyrektora Muzeum, na „European Remembrance Symposium” w Tallinie, zorganizowanym po raz dziewiąty przez Europejską Sieć Pamięć i Solidarność (ENRS) i The Estonian Institute of Historical
Źródło: enrs.eu

WORLD BATTLEFIELD MUSEUMS FORUM

Aplikacja mobilna WBMF

Wybuch pandemii COVID-19 w 2020 r. uniemożliwił lub co najmniej znacznie ograniczył możliwość organizacji wielu wydarzeń (konferencji naukowych, koncertów, spotkań autorskich). Ograniczenia pandemiczne często utrudniały tradycyjne formy kontaktu, zmuszając tym samym do poszukiwania nowych kanałów komunikacji i współpracy. Okoliczności zablokowały m.in. możliwość organizacji drugiej edycji międzynarodowej konferencji Światowego Forum Muzeów Pól Bitewnych (World Battlefields Museums Forum). Forum z 2018 r. stało się platformą wymiany doświadczeń ekspertów muzealnych oraz przedstawicieli muzeów upamiętniających historyczne pola bitew. Idea forum zrodziła się z potrzeby wypracowania nowoczesnej i opartej na doświadczeniach koncepcji planowanego Muzeum Westerplatte i Wojny 1939. Wydarzenie spotkało się z dużym zainteresowaniem na arenie międzynarodowej; 27 instytucji z całego świata potwierdziło swój udział w kolejnej edycji. Z chęci kontynuacji idei WBMF (pomimo niesprzyjających warunków pandemicznych) zrodził się wirtualny projekt wbmf.online, który w 2021 r. był konsekwentnie rozwijany i wzbogacany o kolejne elementy.

Identyfikacja wizualna konferencji WBMF

Dzięki dostępnym na platformie popularnonaukowym infografikom, anglojęzycznym podcastom, quizom, oraz modelom 3D stała się ona użytecznym narzędziem edukacyjnym dla uczniów, studentów czy edukatorów historycznych. Ważnym elementem rozwijającej się strony wbmf.online jest powstała w 2021 r. nowatorska seria edukacyjnych anglojęzycznych audycji radiowych „World Heritage Battlefields” (m.in. „Westerplatte”, „Verdun”, „Narwik” czy „Bitwa Warusa z 9 r. n.e.”). Słuchowiska są owocem udanej współpracy Muzeum z partnerami zagranicznymi i Radiem Gdańsk. W opracowywaniu materiałów merytorycznych brali udział niezależni eksperci historyczni (m.in. z Oxford University, London School of Economics, The National Museum of the Royal Navy czy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu), lektorzy BBC oraz uczestnicy konferencji WBMF. W każdym odcinku swoją wiedzę i doświadczeniem dzielili się także pracownicy MIIWŚ. Pierwsze cztery audycje w ciągu dwóch miesięcy ich dostępności na stronie internetowej wygenerowały zainteresowanie w liczbie ponad 800 tys. wyświetleń. Kolejnym etapem rozwoju projektu wbmf.online (zrealizowanym w 2021 r.) było stworzenie aplikacji WBMF na urządzenia mobilne. Zarówno strona internetowa, jak i aplikacja WBMF dostosowane zostały do wymagań WCAG 2.0, dając tym samym dostęp do ich zawartości osobom z niepełnosprawnościami.

VIII. WSPIERAMY INICJATYWY SPOŁECZNE I PRZEDSIĘWZIĘCIA PIELĘGNUJĄCE PAMIĘĆ O II WOJNIE ŚWIATOWEJ

Jesteśmy z Wami!

#DbajmyOsiebieNawzajem
#JeszczeBędziePięknie

PATRONATY, PARTNERSTWO, POMOC W ORGANIZACJI

2. Gala 41. konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2020

Współorganizacja jubileuszowej audycji „Ptasie Radio” we współpracy z mediami, realizowanej przez Radio Gdańsk SA od 2015 r., przybliżającej mieszkańcom Pomorza wiedzę ornitologiczną (1).

Partnerstwo w projekcie BohaterON – włącz historię!

Przedsięwzięcie mające na celu upamiętnienie i uhonorowanie uczestników Powstania Warszawskiego, a także promocję historii Polski XX w. Kampania jest realizowana przez organizacje pozarządowe od 2016 r. zgodnie z hasłem „Pamięć – Edukacja – Pomoc”.

Aktywność w akcji społecznej zachęcającej do szczepień

15 stycznia 2021 r., w dniu rozpoczęcia się e-rejestracji na szczepienie przeciw COVID-19, MIIWŚ udostępniło na portalach społecznościowych materiał wideo zachęcający do zaszczepienia się. Było to kolejny krok instytucji na rzecz profilaktyki w walce z pandemią, której wspólnym mianownikiem jest muzealne hasło #M2WSbezpiecznie.

Udział i wyróżnienie w konkursie Sybilla

22 września 2021 r. w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, odbyła się uroczysta gala 41. konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2020. Wśród wyróżnionych znalazło się Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla to ogólnopolski coroczny konkurs mający na celu wyłonienie i promocję najlepszych przedsięwzięć polskich muzeów. Jest organizowany przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, pod patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2).

Propagowanie działań instytucji wśród sportowców

10 listopada 2021 r. Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku gościło Polską Reprezentację Narodową Rugby. Gości powitał p.o. dyrektora MIIWŚ dr hab. Grzegorz Berendt, który przybliżył Reprezentacji działania Muzeum i charakter wystaw, a także opowiedział o licznych historycznych zagadnieniach, w tym znaczeniu sportu podczas II wojny światowej.

Udział w konferencji Fundacji Wiem i Umie

Została ona zorganizowana 19 listopada 2021 r. w Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Jej celem było budowanie kultury sprzyjającej odkrywaniu i rozwijaniu indywidualnych uzdolnień młodych ludzi poprzez odwołanie się do wybitnych Polaków, których liczne przykłady odnaleźć można na kartach historii.

Włączenie się w inicjatywę „Mikołaje w szpitalach”, zainicjowaną przez Radio Gdańsk SA 6 grudnia 2021 r., już kolejny rok z rzędu, z okazji Mikołajek Muzeum z wielką radością włączyło się w piękną inicjatywę wspierania podopiecznych gdańskich szpitali.

1. Spacer na półwyspie Westerplatte z okazji jubileuszowej audycji „Ptasie Radio” Radia Gdańsk – 13.06.2021 r.

Na sąsiedniej stronie: Wsparcie Muzeum w czasie trwania pandemii

IX. DBAMY O GOŚCI MUZEUM

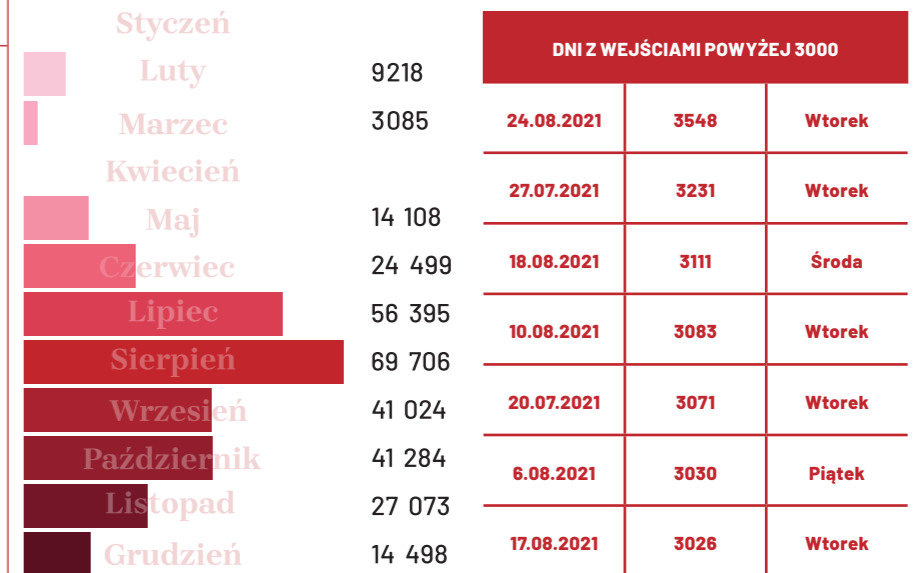

MARKETING I SPRZEDAŻ

W 2021 r. uruchomiono dedykowaną linię busa na Westerplatte oraz sezonowy punkt informacyjno-sprzedażowy. Rozwijano działalność sklepu internetowego, poszerzając jego ofertę o nowy asortyment, a także opracowywano plan optymalizacji systemu sprzedażowego w kierunku większej dostępności dla odwiedzających. Nawiązano wiele form współpracy z partnerami biznesowymi, dzięki którym Centrum Konferencyjne zostało udostępnione dla 1000 uczestników konferencji i spotkań.

Apartamenty Muzeum II Wojny Światowej uzyskały opinie odwiedzających ponad 9/10 punktów, stając się docenianym miejscem pobytów turystycznych.

W 2021 r. wystawę główną odwiedziło 300 890 osób (ze względu na obostrzenia epidemiologiczne Muzeum było nieczynne w okresach: 1.01-4.02.2021 r. oraz 13.03-6.05.2021 r.)

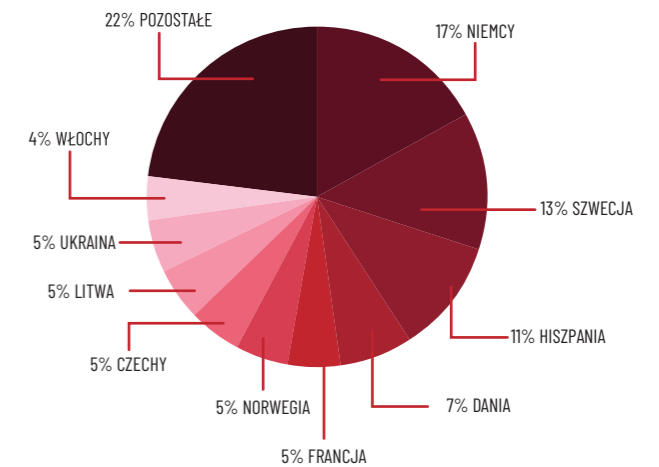

DNI Z WEJŚCIAMI POWYŻEJ 3000		
24.08.2021	3548	Wtorek
27.07.2021	3231	Wtorek
18.08.2021	3111	Środa
10.08.2021	3083	Wtorek
20.07.2021	3071	Wtorek
6.08.2021	3030	Piątek
17.08.2021	3026	Wtorek

Liczba odwiedzających w poszczególnych miesiącach

Najwyższą frekwencję odnotowano w trakcie wysokiego sezonu, w miesiącach letnich.

Na wystawie głównej gościliśmy zwiedzających z 78 krajów świata. Wśród zagranicznych zwiedzających w TOP3 znalazły się Niemcy, Szwecja i Hiszpania, które razem stanowiły 41% wszystkich państw.

Na sąsiedniej stronie: Główny holl Muzeum

X. O NAS

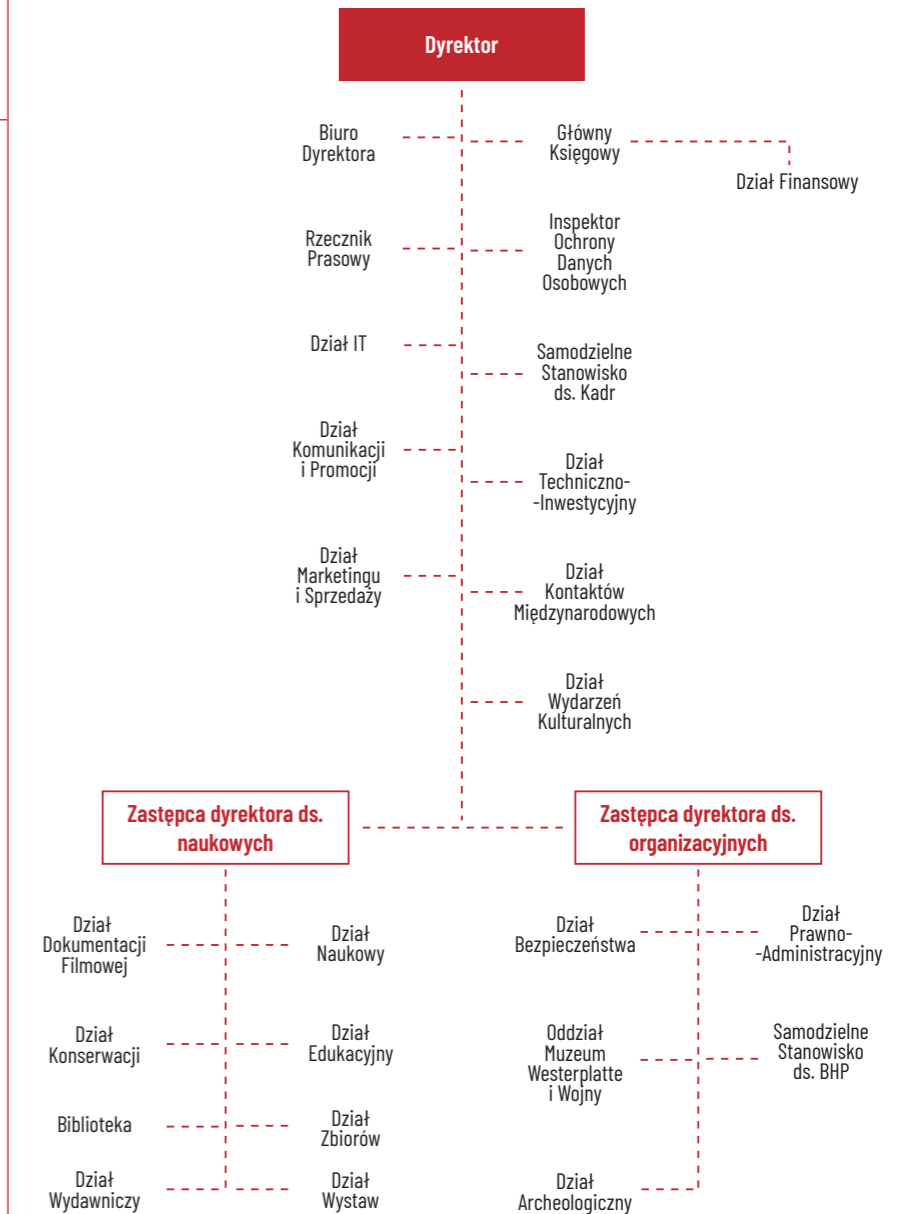
MISJA I CELE

Zadaniem MIIWŚ w Gdańsku jest kształtowanie narracji historycznej, dzięki której II wojna światowa jest ukazywana w nowoczesny sposób z perspektywy wyjątkowego doświadczenia Polaków, z uwzględnieniem zarówno ówczesnej wielkiej polityki, jak i postaw ludzi względem wojennej rzeczywistości oraz koszmaru okupacji Rzeczypospolitej przez dwa totalitarne reżimy. Wiedza dotycząca najtragiczniejszego konfliktu w dziejach naszej cywilizacji jest rozpowszechniana nie tylko w przestrzeni Muzeum, ale – dzięki współpracy z wieloma partnerami – także poza nią – zarówno w Polsce, Europie, jak i na świecie.

Priorytetowym działaniem instytucji na najbliższe lata jest budowa Muzeum Westerplatte i Wojny 1939, stanowiącego oddział Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

- dr Karol Nawrocki – dyrektor, do lipca 2021 r.
- dr hab. Grzegorz Berendt – I zastępca, do lipca 2021 r. p.o. dyrektor od 24.07.2021 r.
- dr Marek Szymaniak – zastępca dyrektora ds. naukowych, od października 2021 r.
- Waldemar Szulc – zastępca dyrektora ds. organizacyjnych

Struktura organizacyjna Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku w 2021 r.

Na sąsiedniej stronie: Pomnik Witolda Pileckiego przed budynkiem Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

INFORMACJA FINANSOWA

Budżet MIIWŚ stanowił sumę środków przyznanych przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego w ramach dotacji oraz środków własnych.

Przychody Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku w 2021 r. wyniosły łącznie 43 680 832,25 zł, z czego:

1. dotacja podmiotowa – 20 635 000,00 zł;
2. Dotacja celowa – 1 894 268,63 zł na zadania:
  - a) międzynarodowy festiwal muzyczny „Decalogue” – 394 268,63 zł;
  - b) organizacja wydarzenia „7 × Westerplatte” – 1 500 000,00 zł;
3. Środki własne – 21 151 563,62 zł.

Dochody uzyskane na realizację zadań inwestycyjnych wyniosły łącznie 5 974 527,78 zł, z czego:

1. na zadanie pn. Budowa Muzeum i rewitalizacja Pola Bitwy 1939 – 3 054 988,18 zł;
2. na zadanie pn. Budowa Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku – zasądzone należności przez sąd – 2 919 539, 60 zł.

FUNKCJONOWANIE INSTYTUCJI

Dbanie o bezpieczeństwo ludzi i budynku Muzeum należy do priorytetów naszej działalności. Zadania te w 2021 r. stanowiły wyzwanie dla wyspecjalizowanego zespołu Muzeum w następujących obszarach:

I. Zagadnienia bezpieczeństwa

- Reagowanie na zdarzenia związane z ochroną mienia i osób.
- Alarmy przeciwpożarowe – informacja z systemu sygnalizacji pożaru – 15 przypadków, w tym 4 wymagające przeprowadzenia ewakuacji.
- Pierwsza pomoc medyczna – 27 interwencji strażaka przeciwpożarowej służby asystencyjnej, w 5 przypadkach osoby poszkodowane zostały przekazane zespołom Państwowego Ratownictwa Medycznego.
- Pracownicy działu uczestniczyli w zabezpieczeniu 29 wydarzeń organizowanych zarówno w siedzibie głównej, jak i na Westerplatte.

II. Działania w związku ze stanem epidemii COVID-19

- W okresie 1.01–4.02 oraz 13.03–6.05 obiekt był zamknięty dla zwiedzających.
- 1.01–31.05. oraz od 15.11 – uruchomienie punktu testowego DRIVE THRU.
- 1.01–30.06. organizacja pracy w Muzeum w systemie hybrydowym.
- Opracowanie procedur, zarządzeń i uzgodnień w zakresie otwarcia MIIWŚ w lutym i maju 2021 r., dopuszczania grup zorganizowanych do zwiedzania MIIWŚ, zmiany funkcjonowania multimediów na wystawie; aktualizacja planu ochrony obiektu MIIWŚ oraz obszaru Westerplatte.

III. Zagadnienia techniczne

1. Nadzór nad usuwaniem usterek związanych z eksploatacją obiektu w związku z obowiązującą gwarancją: 208 czynności.
2. Nadzór nad realizacją przeglądów zainstalowanych w obiekcie systemów i instalacji: 48 czynności.
3. Realizacja napraw i działań wykonywanych poza zabezpieczeniem gwarancyjnym.

RADA MUZEUM

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego prof. Piotr Gliński zarządzeniem z 7 lutego 2018 r. powołał członków Rady Muzeum przy Muzeum II Wojny Światowej na kadencję w latach 2018–2022, w składzie:

- prof. dr hab. Tadeusz Wolsza – przewodniczący,
- dr hab. Jacek Friedrich – zastępcę przewodniczącego,
- dr hab. Jerzy Grzywacz,
- prof. dr hab. Mirosław Golon,
- dr hab. Sławomir Cenckiewicz,
- prof. Marek Chodakiewicz,
- dr hab. Małgorzata Gmurczyk-Wrońska,
- dr Ewa Kowalska,
- dr Karol Nawrocki od 09.09.2021 r.,
- dr hab. Bogdan Musiał,
- dr hab. Piotr Majewski,
- dr hab. Piotr Niwiński,
- Piotr Semka,
- ks. dr Jarosław Wąsowicz,
- Maciej Buczkowski.

WOLONTARIAT

W 2021 r. zawarliśmy 36 nowych porozumień z wolontariuszami i jedno z placówką szkolną. Wolontariusze współpracujący z Muzeum zaliczali się do wszystkich grup wiekowych (od 13 do 75 lat), pochodzili głównie z Trójmiasta i okolic, a także z Poznania, Brodnicy, Elbląga, Warszawy, a nawet z takich krajów, jak: Ukraina, Białoruś, Rosja, Portugalia, Niemcy oraz USA. Porozumiewali się w siedmiu językach (j. polski, j. angielski, j. hiszpański, j. niemiecki, j. rosyjski, j. ukraiński, j. białoruski).

Dzięki zaangażowaniu udało im się zrealizować 13 transkrypcji i opracowań notacji filmowych ze świadkami historii – ponad 545 godzin spędzonych w bibliotece; zadania bieżące związane z archiwizacją, tworzeniem, obróbką i kolportażem materiałów informacyjno-promocyjnych; wsparcie dla działań promocyjno-organizacyjnych wydarzeń artystycznych; 61 transkrypcji filmów dostępnych na stronie internetowej oraz kanale video; udział w projektach: „Znicz dla Bohatera” oraz „Pamięć” (zapalenie zniczy bohaterom wojennym spoczywającym na trójmiejskich cmentarzach), a także Pola Nadziei na Pomorzu (zbiórka na rzecz hospicjów). Wolontariusze zapewniali także wsparcie fotograficzne i graficzne oraz współpracowali z Działem Archeologicznym podczas prac na półwyspie Westerplatte.

Rada Muzeum